

FÖRSVARSHÖGSKOLAN

Självständigt arbete i krigsvetenskap

Författare Major Per Lindahl	Förband LedR	Program ChP 08-10
FHS handledare Fil.dr. Jerker Widén, Övlt Ove Pappila	Uppdragsgivare och kontakt FHS	Kurskod 1CP019
Titel Militärteorins inflytande på doktriner <i>-William S. Linds påverkan på svensk doktrin för markoperationer.</i>		
Sammanfattning <p>Militärteoretiska influenser och dess påverkan är en viktig del i doktriners utveckling. Denna uppsats har, genom att använda en metod för att spåra och klassificera militärteoretiska influenser genom tre dikotomier, studerat i vilken utsträckning William S. Linds teori om manöverkrigföring har påverkat svensk doktrin för markoperationer. Syftet har varit att diskutera sambandet mellan Linds militärteori avseende manöverkrigföring och utformningen av Doktrin för Markoperationer (DMarkO), samt vad denna påverkan beror på och vilka eventuella konsekvenser detta ger. Undersökningen har visat att Linds teori om manöverkrigföring har en stor inverkan på innehållet i DMarkO. Detta genom ett direkt påvisat användande av teorin genom t.ex. ordagrant användande samt genom indirekt påverkan där Linds teorier tolkas av doktrinförfattarna. Det är dock svårt att i efterhand rekonstruera och belägga att doktrinförfattarna medvetet och i specifika fall har använt sig av Linds teorier om manöverkrigföring då delarna ingående i hans teori till del är beprövade sanningar och uttryck som använts var för sig eller tillsammans i olika sammanhang av andra militärteoretiker, historiker och försvarsmakter genom historien. Kraftsamling är ett exempel på en sådan beprövad erfarenhet som ingår i Linds teori men som också är en taktiskt känd "sanning" genom otaliga slag och krig.</p>		
Nyckelord Militärteori, William S. Lind, Doktrin för markoperationer, Manöverkrigföring, Manövertänkande, Doktrinutveckling, Doktrininnehåll.		

Abstract

Military theory influences on doctrines

- William S. Lind's effect on Swedish doctrine for land operations.

Influences from military theory are a part of the development of military doctrines. This thesis has, by using a method with three different dichotomies, traced and classified influences from William S Lind's theories regarding manoeuvre warfare in the Swedish military doctrine, for land operations. The purpose has been to discuss the connection between military theory and how the Swedish doctrine for land operations (DMarkO) has been formulated. It has also been to show what this influence depends on and what consequences it will present.

The examination has shown that William S. Lind's theory regarding manoeuvre warfare has a great impact and influence on the content of DMarkO. This used through direct literal use of the theory and also through an indirect influence. It has, however, been difficult to reconstruct and to show awareness from the authors' perspective that William S. Lind has been a deliberate choice to use regarding what to write in the doctrine. On the other hand, the parts that together constitute the theory are known as classical military maxims, and they are therefore as such, hard to relate only to Lind and his theory regarding manoeuvre warfare. "Main effort" or "Schwerpunkt" is such an example, used by Lind as a part of his theory but also known as a military maxim.

Keywords: Military theory, William S. Lind, Manoeuvre warfare, Doctrine for land operations.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING	1
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1.3 AVGRÄNSNINGAR OCH VAL AV MATERIAL	3
1.4 FORSKNINGSLÄGE	3
1.5 TEORI OCH KÄLLKRITIK	4
1.6 DISPOSITION	6
2. METOD	7
3. MANÖVERTEORI	9
3.1 BAKGRUND	9
3.2 MANÖVERKRIGFÖRING.....	11
3.3 MANÖVERTÄNKANDE.....	12
3.4 INDIREKT METOD	12
3.5 OODA-LOOPEN	13
4. WILLIAM S. LINDS TEORI OM MANÖVERKRIGFÖRING OCH MANEUVER WARFARE HANDBOOK	14
4.1 BAKGRUND	14
4.2 MANEUVER WARFARE HANDBOOK.....	14
5. VÄRDERING AV DOKTRIN FÖR MARKOPERATIONER	17
5.1 FÖRSTA INDIKATORN – TEMPO	17
5.1.1 <i>Resultat</i>	17
5.1.2 <i>Sammanfattning av resultat avseende - Tempo</i>	18
5.1.3 <i>Medvetenhet om Tempo</i>	18
5.2 ANDRA INDIKATORN – UPPDRAGSTAKTIK.....	18
5.2.1 <i>Resultat</i>	18
5.2.2 <i>Sammanfattning av resultat avseende - Uppdragstaktik</i>	20
5.2.3 <i>Medvetenhet om Uppdragstaktik</i>	20
5.3 TREDJE INDIKATORN – KRAFTSAMLING	20
5.3.1 <i>Resultat</i>	20
5.3.2 <i>Sammanfattning av resultat avseende - Kraftsamling</i>	21
5.3.3 <i>Medvetenhet om Kraftsamling</i>	22
5.4 FJÄRDE INDIKATORN - STYRKOR OCH SVAGHETER	22
5.4.1 <i>Resultat</i>	22
5.4.2 <i>Sammanfattning av resultat avseende – Styrkor och svagheter</i>	23
5.4.3 <i>Medvetenhet om Styrkor och svagheter</i>	23
5.5 FEMTE INDIKATORN – OPERATIONS KONST.....	24
5.5.1 <i>Resultat</i>	24
5.5.2 <i>Sammanfattning av resultat avseende – Operationskonst</i>	25
5.5.3 <i>Medvetenhet om Operationskonst</i>	25
5.6 SAMMANSTÄLLNING	26
6. DISKUSSION, SLUTSATSER OCH AVSLUTNING	27
6.1 DISKUSSION OCH SLUTSATSER	27
6.2 ÅTERKOPPLING TILL SYFTET OCH SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNINGARNA	29
6.3 SAMMANFATTNING AV RESULTATET	30
6.4 VIDARE FORSKNING.....	31
LITTERATUR- OCH KÄLLFÖRTECKNING	32
BILAGA 1	
BILAGA 2	

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Teori är ett sätt att beskriva och systematisera verkligheten. Samtidigt kan teorier utgöra ett uttryck eller en föreställning för en sammanfattande kunskap inom ett visst område. Detta gäller även teorier inom det militära området - militärteori. Militär doktrin ger i sin tur uttryck för den institutionaliserade kunskapen som tillsammans med föreställningar om hur, till vad och varför militära resurser ska användas.¹ Det finns således ett samband mellan militärteori och innehållet i militära doktriner. Detta är en uppsats om detta samband och i vilken omfattning militärteori påverkar doktriner. Genom att studera och jämföra en specifik militärteoretikers teori med vår svenska doktrin för markoperationer undersöks i vilken omfattning den specifika militärteorin influerar och påverkar, eller inte nämnvärt påverkar, våra doktriner. Uppsatsens ambition är alltså att pröva och påvisa i vilken omfattning en specifik militärteoretikers arbete återspeglas i en specifik doktrin och därigenom säga något om hur militärteori påverkar doktriner. Jag avser att i denna uppsats använda mig av William S. Lind och hans avtryck och påverkan avseende manöverkrigföring på svensk doktrin för markoperationer.

Att 2010 skriva en uppsats om manöverkrig, även om det inte är huvudtemat för uppsatsen, kan tyckas vara otidsenligt i vår samtid där konventionella statskrig med tillämpning av klassisk manöverkrigföring är ett utdöende fenomen.² Å andra sidan finns det de som menar att konventionella krig inte är utdöende, utan istället ett ständigt återkommande inslag i mänskligheten.³ Min uppfattning är att manöverkrigföring och dess teori är tillämpligt över hela konfliktskalan och även vid irreguljär krigföring. Detta bekräftas av Ricky L. Waddell som menar att manöverkrigföring vid lågintensiva konflikter främst är en tankeprocess vars syfte är att påtvinga vår styrka på motståndarens svaghet och att den är applicerbar på alla krigföringsnivåer.⁴ Att därför enbart klassificera manöverkrigföring som en fysisk manöver av militära förband med syfte att nå en fördel i ett konventionellt krig mellan två symmetriska motståndare är alltså bara en del av sanningen.

I den kommande nya militärstrategiska doktrinen är en av utmaningarna att hantera och ta hänsyn till både reguljär och irreguljär krigföring. Det går inte att utesluta det ena eller det andra.⁵ (Se även bild i bilaga 2). Detta är något som den nuvarande svenska militärstrategiska doktrinen också ger uttryck för när man menar att vår insatsmetod, som bygger på manövertänkande, ”ska fungera över hela konfliktskalan, på alla krigsnivåer och ge den flexibilitet och den handlingskraft som krävs för att möta nya hot.”⁶ Varför är just doktriner och doktrinutvecklingen så intressanta studieobjekt?

¹ Widén, J & Ångström, J *Militärteorins Grunder* (FM, Stockholm 2005) s. 7.

² Bl.a ger Sir Rupert Smith uttryck för denna ståndpunkt i *The Utility of Force. The Art of War in the Modern World* (Penguin Books 2006), s 3. Även Martin van Creveld redogör för en liknande hållning i *The Transformation of War* (Free Press, New York 1991) s. 197-199, 225.

³ Gray Colin S. *Another Bloody Century* (Phoenix, London 2005) s. 24.

⁴ Waddell, Ricky L. "Maneuver warfare and Low-intensity Conflict", *Maneuver Warfare – An Anthology*, (red Hooker, Richard D. Presidio Press, 1993) s. 25.

⁵ Från doktrin föreläsning av Övlt J. Lind vid FHS 2009-05-18.

⁶ Försvarsmakten, *Militärstrategisk Doktrin* (Stockholm 2002) s. 76.

I Försvarsmaktens (FM) Militärstrategiska doktrin definieras den militära doktrinen som: ”Ett formellt uttryck för den kunskap och de föreställningar som utgör den viktigaste grunden för verksamheten inom det militära försvaret.”⁷ Det innebär att doktrinen ska vara ett stöd och en ledstång i såväl insats- och utbildningsverksamhet som system- och krigsförbandsutveckling. Doktriner utgör en viktig grund för Försvarsmaktens krigföringsförmåga och därför är det av största vikt att doktrinerna är korrekta och därmed så trovärdiga som möjligt. Doktrinen ska vara vägledande och utbildande men också styrande i den meningen att den pekar ut den riktning som FM valt för att genomföra en operation.⁸ En doktrin bygger sällan på vetenskapligt spårbara militärteoretikers teorier utan en stor del är baserad på tradition, arv från tidigare reglementen/doktriner och det som kallas ”beprövad erfarenhet”. Jean Passchier har dock påtalat att denna erfarenhetsöverföring i och med framtagandet av Militärstrategisk doktrin 2002 har förändrats och att studier av militärteori är centrala vid framtagandet av nya doktriner.⁹ Den vetenskapliga spårbarheten och att faktiskt veta var idéer och slutsatser härstammar ifrån är viktig. Detta gör att doktrinen inte bara blir mer vetenskapligt förankrade utan troligen också mer trovärdig, både i sin inriktande och i sin förklarande ambition.

Metoden vid framtagandet av en doktrin är alltså bl.a. att använda, i olika omfattning beroende på doktrin, olika militärteoretikers arbeten inom doktrinen omfattningsområde. Doktrinskrivaren bör dock i detta sammanhang vara uppmärksam på att många militärteorier baseras på ett urval från olika stormakters erfarenhet och att utifrån detta dra generella slutsatser till en svensk doktrin kan vara vanskligt.¹⁰ Det har också vid t.ex. arbetet med den brittiska marindoktrinen visat sig att i många fall tenderar författarna att citera militärteoretikerns legend mer än teoretikerns tankar och citat anges i vissa fall felaktigt.¹¹ Är ursprunget på det man skriver i doktrinen verkligen från militärteoretikern eller är det legenden och olika tolkningar som doktrinförfattarna utgår ifrån? Ett felaktigt nyttjande av detta kan leda till direkta missuppfattningar och att slutsatser baseras på felaktigheter. Är våra svenska doktriner lika ”slarviga” med detta som i det brittiska exemplet beskrivet ovan och är användandet av militärteoretikers olika teorier i doktriner ett sätt att ”legitimera” den intellektuella ansatsen i doktrinen eller är det ett seriöst och relevant användande av militärteorin?

Glenn Hartikainen har påvisat att den svenska processen med doktrinutveckling kan förbättras. Han skriver bl.a. att det finns ett glapp i den svenska doktrinutvecklingsprocessen och för att inte riskera en obsolet doktrin krävs ett ständigt vidmakthållande.¹² Detta konstaterande är ett argument och ett antagande från min sida för att även, och kanske framförallt, innehållet i doktriner behöver ifrågasättas, kvalitetssäkras och följas upp. Jag har alltså anledning att pröva om inte vidmakthållandet avseende innehåll och koppling till militärteori också brister.

⁷ Försvarsmakten, *Militärstrategisk Doktrin*, s. 9.

⁸ Försvarsmakten, *Doktrin för Markoperationer* (Stockholm 2005) s. 8-9. (I fortsättningen benämnd som DMarkO).

⁹ Passchier, Jean: *Implementation of manoeuvre warfare in the Swedish army* (Stockholm: Operativa institutionen, Försvarshögskolan, 2001, C-uppsats 19 100:1022) s. 48.

¹⁰ Widén & Ångström, *Militärteorins Grunder*, s. 5.

¹¹ Widén, J, “Julian Corbett and the Current British Maritime Doctrine”, *Comparative Strategy*, (April 2009) s. 170 -172.

¹² Hartikainen Glenn, *Från projekt till process : Försvarsmaktens doktrinutveckling i går, i dag, i morgon.* (Stockholm, Försvarshögskolan, 2008, C-uppsats 1442/7:1) s. 42.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att diskutera sambandet mellan William S. Linds militärteori avseende manöverkrigföring och utformningen av Doktrin för Markoperationer (DMarkO), sambandets påverkan samt vad denna påverkan beror på och vilka eventuella konsekvenser detta ger. Det är intressant för professionen och för doktriners framtagande i allmänhet att veta idéers ursprung och hur idéer i form av militärteori återspeglas i doktriner.

Följande frågeställningar besvaras i denna uppsats:

- Vad är typiskt Lindskt i hans teori om manöverkrigföring och hur kan detta kategoriseras?
- I vilken utsträckning går det att påvisa en påverkan från Lind i DMarkO och i så fall vad är denna påverkan en följd av?

1.3 Avgränsningar och val av material

Då jag i denna uppsats valt att genomföra undersökningen inom markarenan har jag samtidigt valt bort marin- och luftarenan. Dels för att den marina doktrinen, även om det var den brittiska, redan har undersökts av Widén, dels för att uppsatsen skulle bli alltför omfattande med en undersökning av alla tre arenorna utgående från den valda metoden.

Att enbart titta på markarenan och en militärteoretiker som starkt påverkat markarenans sätt att se på krigföring, är ett medvetet val dels för att kunna pröva och utveckla metoden så detaljerat som möjligt, dels för att manöverkrigföring främst är ett fenomen i den miljön. Att jag inom vald arena belyser en av de många olika militärteoretiker som finns är ett val för att få en så hög detaljupplösning som möjligt. Linds teorier om manöverkrigföring är främst hämtade från *Maneuver Warfare Handbook* från 1985 och boken utgör en stor del av empirin för denna uppsats. Linds bok var tänkt, vilket namnet också antyder, att vara en handbok för marinkåren på taktisk nivå.¹³ Att just William S. Lind används är dels den relativt stora påverkan han haft på uppfattningen om manöverkrigföring, dels tillgängligheten och att hans teorier är av både inriktande och förklarande karaktär. Boken kom att användas som kurslitteratur vid bl.a. Förvarshögskolans (FHS) stabsutbildning redan från 1998 och en svensk översättning togs även fram av FHS i två utgåvor, 2002 och 2006.¹⁴ När det gäller valet av doktrin att undersöka fastnade jag ganska naturligt för markarenans doktrin, DMarkO. Dels för dess aktualitet som den nu gällande doktrinen, dels för att den är tämligen ny (2005) vilket gör det lättare för doktrinförfattarna, som jag intervjuat, att minnas doktrinutvecklingsprocessen som de var delaktiga i. DMarkO är dessutom en doktrin på ”rätt” nivå spårbarhetsmässigt och i jämförelse med Linds bok.

1.4 Forskningsläge

Avseende metod så är Widéns forskning om sambandet mellan Julian S. Corbetts tankar och dess spår i den brittiska marindoktrinen från 2004 det som har inspirerat mig i denna uppsats. Widén utvecklar en metod för att dissekera och påvisa Corbetts inflytande och spårbarhet i doktrinen.¹⁵

¹³ Rekkedal och Baudin (red), Förord i *Handbok i manöverkrigföring*, Förkortad och kommenterad svensk översättning *Maneuver Warfare Handbook*, (Förvarshögskolan, Stockholm 2006) s. 1.

¹⁴ Författarens samtal med Arne Baudin, FHS 2010-01-14

¹⁵ Utfallet kan läsas i Widén, ”Julian Corbett and the Current British Maritime Doctrine”.

En metod för att undersöka doktrinutveckling presenteras av Barry R. Posen där han med hjälp av olika dimensioner (offensiv-defensiv-avskräckning, integration-desintegration och innovation-stagnation) och med stöd av två teorier, organisationsteori respektive maktbalansteori, förklarar brittisk, fransk och tysk militär doktrinutveckling i perioden mellan första och andra världskriget.¹⁶ Posens metod skulle i och för sig vara intressant att pröva på våra svenska doktriner men jag anser dock att denna metod inte är tillämpbar i den form av undersökning jag avser genomföra. Metoden är mer inriktad på att förklara utvecklingen av doktriner och varför stater väljer en speciell doktrin, inte förklara just militärteoretisk påverkan på doktriner.

Elizabeth Kier, inspirerad av Posen, använder sig av en annan metod för att undersöka doktrinutveckling och varför en stat väljer den doktrin den gör. Hon menar att doktrinutveckling kan främst förstås ur ett kulturellt perspektiv och att den objektiva empiriska verkligheten, som traditionellt utgör underlag för doktriner, kan tolkas på olika sätt. Hon argumenterar även för att i valet mellan olika militära vägval vid doktrinutveckling är det den interna maktbalansens som är mest betydelsefull.¹⁷ Detta synsätt kan förklara hur militärteori generellt påverkar doktriner på nationell nivå och hennes hypotes om olika tolkningen av den objektiva empiriska verkligheten, bl.a. beroende på kulturell bakgrund är intressant och kan vara en förklaring även till val av militärteoretiska inslag i vår egen doktrin. Hennes metod är inspirerande men inte heller den är direkt användbar utifrån denna uppsats avsikt. Jag kommer dock senare i uppsatsen ha anledning till att återkomma till Kiers hypotes.

När det gäller tidigare forskning om manöverkrigföring generellt finns det en uppsjö att ta del av. Jag har av fokuserat på ett urval av detta främst av den orsaken att manöverkrigföring och dess beståndsdelar främst är en del av metoden i denna uppsats och inte själva huvudnumret. Jag kommer givetvis i denna uppsats gå igenom manöverkrigföringen och de olika begreppen men då bara i en förklarande ansats för leda in på, och därmed underlätta för läsaren att se spårbarheten från Lind i doktrinen. Någon tidigare forskning där just Linds tankar och texter har spårats i den svenska doktrinen för markoperationer har jag inte hittat. Motsvarande resultat gäller forskning där andra militärteoretiker har spårats i svenska doktriner, oavsett arena.

1.5 Teori och källkritik

En teorigenererande uppsats, som denna har ambitionen att vara, kan använda sig av *Grundad teori* (eng. *Grounded Theory*) som är en metod för att generera teorier. Målet med metoden är att generera en formell teori som till del (eller helt) förklarar problemlösningen inom mitt valda område. Det finns enligt Esaiasson et al. två typer av teoriutvecklande aktiviteter där den andra aktiviteten består i att utveckla kausala mekanismer med ambitionen att bättre förstå på vilket sätt en given förklaringsfaktor orsakar fenomenet som intresserar oss.¹⁸ I denna uppsats är ambitionen just detta. Grundad teori innebär att man upprepar urval, datainsamlande och analys om och om igen i en interaktiv process där datainsamlandet och analys ömsesidigt påverkar varandra.¹⁹

¹⁶ Posen, Barry P. *The Sources of Military Doctrine – France, Britain and Germany Between the World Wars*, (Cornell University Press, New York 1984) s. 34.

¹⁷ Kier, Elizabeth, *Imagining War- French and British military doctrine between the wars* (Princeton University Press, New Jersey, 1997) s. 3.

¹⁸ Esaiasson/Gilljam/Oscarsson/Wängnerud, *Metodpraktikan* (Norstedt Juridik, Stockholm 2007) s. 124.

¹⁹ Hartman, J, *Grundad Teori – Teorigenerering på empirisk grund* (Studentlitteratur, Lund, 2001) s. 36.

Denna interaktiva process innebär för min del att jag har utgått från Widéns resultat, tagit ett liknande urval, samlat in data från detta urval och därefter gjort en analys. Att därmed konstatera att mitt resultat har resulterat i en helt utvecklad teori avseende militärteoretikers inflytande på doktriner är nog att ha för höga förväntningar om denna uppsats förklaringskraft. Några nya resultat kommer jag dock att kunna tillföra.

Fördelen att använda grundad teori metod ligger i att den tvingar mig att utgå från grunddata, något som är kärnan i metoden. Jag blir inte heller färgad i mitt urval av data då jag riskerar att påverkas av en etablerad teori.²⁰ Vidare är en teori genererad enligt grundad teori metoden en teori som har beständighet, även om den till viss del kan komma att modifieras. Grundad teori kan dessutom, generellt sett, förhindra opportunistiskt användande av teorier som beskriver verkligheten dåligt och som inte fungerar.²¹ Nackdelen med att använda sig av grundad teori är att den kan uppfattas som en alltför fri metod att använda då den i sin uppbyggnad och natur är en medelväg mellan traditionell deduktiv och induktiv metod. Detta är dock något som Hartman avvisar med en förklaring att en forskningsprocess enligt grundad teori har tydliga anvisningar hur metoden ska tillämpas.²² Implicit menar han då att friheten i forskningen vid användandet av grundad teori inte ger en sämre kvalitet eftersom metoden är så grundlig och tydligt omgärdad av "regler" för hur en undersökning med grundad teori ska genomföras. Jag anser att min uppsats och dess resultat utgör endast det första steget i en ambition att generera en teori och därför är denna nackdel minimal.

Jag är medveten om att undersökningens validitet och eventuellt också dess reliabilitet kan ifrågasättas då mina resultat och slutsatser i min teorigenererande ambition baseras på ett litet empiriskt urval. Jag ser detta som ofrånkomligt vid en undersökning med grundad teori. Detta bekräftas också av Esaiasson et al. som menar att när man arbetar enligt grundad teori börjar man med ett litet antal fall och drar slutsatser från dem för att i nästa steg pröva de framtagna begreppen bärighet på liknande fall innan man bygger vidare med mer olikartade fall i en annan kontext.²³ Min uppsats och dess resultat ska alltså ses som en del i en sådan ansats och bygger vidare på Widéns tidigare forskning med samma tema. Mitt bidrag är ytterligare en pusselbit mot att bygga en teori avseende militärteoretiska inflytande på doktriner.

Metodens verktyg att utifrån dikotomier klassificera en given text kan kritiseras för att vara alltför subjektiv i sin uppläggning. Detta gäller speciellt den andra dikotomin som nämner det informella i hur texten uttrycks. För att bemöta sådan kritik kommer jag vid dessa bedömningar vara tydlig i min förklaring *varför* jag klassificerar en text som jag gör. Undersökningsmetoden som sådan har dessutom en uppbyggnad som baseras på användarens bedömning och tolkning av texter. Och en bedömning kan som bekant göras olika beroende på metodanvändarens förförståelse.

²⁰ Hartman, J, *Grundad Teori – Teorigenerering på empirisk grund*, s. 36.

²¹ Ibid, s. 37.

²² Ibid.

²³ Esaiasson/Gilljam/Oscarsson/Wängerud, *Metodpraktikan*, s. 190.

Resultatet från intervjuerna finns tillgängligt hos uppsatsförfattaren och frågorna redovisas separat i bilaga 1. Intervjuerna genomfördes med två av doktrinförfattarna separat och enskilt för att undvika påverkan från varandra och därmed risk att resultatet blir förvanskat. Att doktrinförfattarnas tendens skulle påverka resultatet av intervjuerna finner jag mindre troligt då jag inte ser någon anledning till varför de skulle svara i egen sak i en sådan här fråga. Genom att vara medveten om den tendentiösa risken samt genomföra intervjuerna separat har jag reducerat risken med tendens.

1.6 Disposition

Efter detta inledande kapitel som bl.a. beskriver mitt problemområde och mitt syfte med uppsatsen, kommer jag i kapitel 2, Metod, beskriva den valda metoden för min undersökning. I kapitel 3, Manöverteori, avser jag att beskriva olika begrepp och teorier inom området manöverteori på ett överskådligt sätt för att få med några olika infallsvinklar. En viss historisk beskrivning av begreppens härkomst genomförs. Detta kapitel syftar till att ge förståelse för manöverteorier generellt och ett naturligt steg in nästkommande kapitel.

I kapitel 4, William S. Linds teori om manöverkrigföring och Maneuver Warfare Handbook, analyserar Linds bok och hans teori om manöverkrigföring. Linds teori sammanfattas i ett antal identifierade "Lindska" indikatorer. Indikatorerna kommer att begränsas till de mest tydliga och till dem som kan ge en tydlig indikation på Linds teori om manöverkrigföring. Syftet är att ta fram indikatorer för undersökningen av DMarkO som genomförs i kapitel 5, Värdering av Doktrin för Markoperationer. I detta kapitel genomförs metodens undersökning genom att de utvalda och identifierade indikatorerna spåras i doktrinen för markoperationer och sedan klassificeras utifrån modellens dikotomier. I kapitlet tillförs också resultatet och slutsatserna från intervjuerna där kategoriseringen förs in i den tredje dikotomin i modellen. Detta kapitel utgör uppsatsens centrala del och svarar till del mot min andra frågeställning.

I det sjätte kapitlet, Diskussion, slutsatser och avslutning, genomför jag en diskussion och genererar slutsatser utifrån resultaten från det femte kapitlet. Här är syftet att dels diskutera och förklara resultatet och dels att generera slutsatser som kan utveckla synen på hur militärteori används i doktriner och till del besvara vilka konsekvenser resultatet ger. Slutsatserna utgör min egen syn på militärteori kopplat till doktriner och kan alltså ses som en konsekvensbeskrivning av undersökningens resultat. I detta avslutande kapitel sammanfattar jag dessutom resultatet, återkopplar till tidigare forskning och svarar på mina frågeställningar. Jag ger även min syn och mina förslag på fortsatt forskning.

2. Metod

Metoden för uppsatsens undersökning är ett analysverktyg vid analys av doktriner och militärteoretiska influenser. Jag använder mig av två dikotomier för att klassificera spår och innehåll från en vald militärteoretiker. Utfallet kan sedan analyseras och slutsatser kan genereras mot analysens resultat.

Efter en kvalitativ textanalys av Linds bok kommer jag att fastslå ett antal idéer, uppfattningar eller slutsatser som är typiskt "Lindska" som är relevanta mot manöverkrigföring. Detta blir således också det första steget i min valda metod. Dessa spåras sedan kvantitativt och kvalitativt till aktuell doktrin genom ett raster av två dikotomier: Direkt – Indirekt och Formellt – Informellt. Den första dikotomin handlar om vilken som är källan till influensen. Är det primärkällan själv eller en sekundärkälla som tolkat Lind som har varit doktrinskrivarnas val. Formellt och informellt handlar mer om texten och hur formellt eller informellt texten uttrycks.

För min undersökning innebär det således följande:

Med *Direkt* menas att Linds teori är direkt från källan och återgiven i doktrinen som citat eller text. Här har jag inte gått på en direkt ordagrann översättning från engelska till svenska utan tillåter ett visst utrymme i översättningen.

Kriterier för *Direkt* klassificering är:

- Citat
- Text som efter översättning direkt eller till huvuddel stämmer med Linds text
- Del av teorin används i doktrintexten

Med *Indirekt* menas att Linds teori är med från en sekundär källa som tolkat Lind. Det kan alltså röra sig om en annan författare eller doktrinförfattarna som skriver om Linds teori.

Kriterier för *Indirekt* klassificering är:

- Annan författare som utgår från Lind i tolkning av teorin
- Doktrinförfattarna som skriver om teorin utan att använda sig av Linds teorier på ett direkt sätt.

Med *Formellt* menas i detta sammanhang att texten är formellt uttryckt eller används på ett formellt sätt i doktrinen.

Kriterier för *Formellt* klassificering är:

- Används i eget formellt stycke
- Används under egen rubrik
- Uttrycks formellt i inriktande eller med förklarande ambition

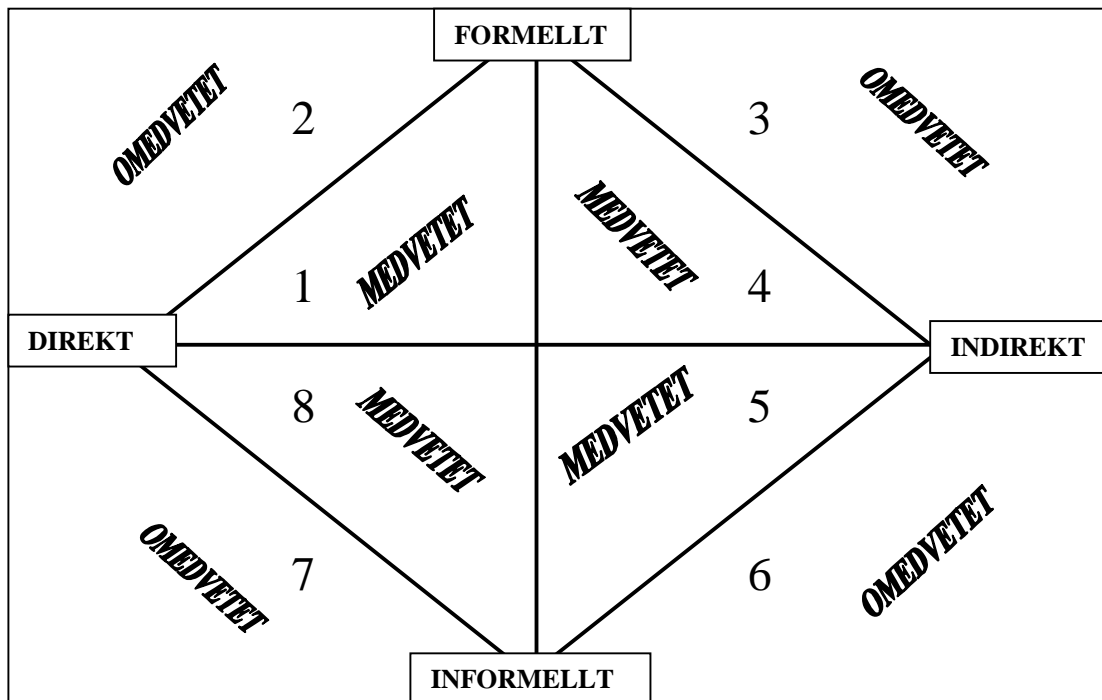
Med *Informellt* menas att texten tolkas och klassificeras av mig som "Lindsk". Texten i doktrinen "andas" Linds teori.

Kriterier för *Informell* klassificering är:

- Implicit användande av teorin i text
- Används i en mening utan vara "huvudbudskapet" i texten.

Efter klassificeringen utifrån modellens dikotomier analyseras och diskuteras resultatet tillsammans med resultatet från intervjuerna. För att försöka förstå och få en inblick i doktrinförfattarnas val avseende militärteori avser jag att utveckla metoden genom att tillföra en tredje dikotomi: Medvetet – Omedvetet. Detta görs genom att intervjua författarna till doktrinen och undersöka om deras val att ta med Linds teori var en medveten handling och inte ett arv eller en omedveten ”sanning” som kom med i bara farten. Genom att fråga om konkreta Lindska exempel eller antydningar i doktrinen kan jag tillföra denna dimension till modellen. För att vara övertydlig med vad jag menar med *omedvetet* är det inte så att jag misstror författarna. Jag tror att de har varit väl medvetna om vad de tagit in i doktrinen. Det intressanta ligger i om de varit medvetna om att det är just Linds teorier de använt sig av.

För att visualisera Widéns metod och samtidigt föra in min egen dikotomi i metoden har jag konstruerat följande modell för metodens analysverktyg. Metoden kan teoretiskt åskådliggöras genom modellen där en text placeras och kategoriseras utifrån de olika kombinationerna 1 till 8.

3. Manöverteori

I strid möts arméer vanligtvis efter förutsägbara manövrer. Segern, däremot, vinnas efter oförutsägbara drag.²⁴

3.1 Bakgrund

För att få en naturlig övergång till William S. Lind och hans teorier om manöverkrigföring och senare själva undersökningen, avser jag att i detta kapitel ge deskriptiv beskrivning av de olika begreppen och göra en viss historisk tillbakablick. Syftet är också att ge läsaren en bred bild av manöverteoriutvecklingen och olika uppfattningar inom militärteorin. Jag kommer även till del se hur begreppen eller dess innebörd har använts i Sverige genom denna tillbakablick.

Ordet manöver tolkas i vissa fall till rörelse, d.v.s. en taktisk förflyttning på stridsfältet med syfte att nå gynnsammare positioner och därifrån kunna nå verkan mot en fiende. Enligt Nationalencyklopedin beskrivs just ordet manöver som ”förflyttning av förband i visst taktiskt syfte.”²⁵ Den amerikanska försvarsmaktens beskrivning av *maneuver* i JP 001-02 har en liknande förklaring där även en koppling till eldkraft i relation till en motståndare finns med.²⁶ Manöver i ordet *manöverkrigföring* kan därför lätt härledas till att enbart röra sig om den fysiska förflyttningen på stridsfältet vilket bl.a. Lind påtalar inte är fallet. I en essä från 1993 redogör han för tre sätt att använda ordet *manöver* där det tredje sättet är att ”röra sig” snabbare än sin motståndare och besegra honom genom ett överlägset tempo. Både den fysiska rörelsen men framförallt tempot i den mentala ”rörelsen” är för Lind vad som ska definieras som manöver i manöverkrigföring.²⁷ Ordet *manöver* ska därför, i ett manöverteoretiskt sammanhang, inte tolkas bokstavligt till enbart den fysiska rörelsen utan även till en mental process, en mental manöver. I engelskan finns uttrycket ”the Maneuverist Approach” som en konceptuell grund vilket som uttryck även relaterar till den teoretiska delen av manöverteorin.²⁸

Historiskt sett är manöverteorin en ny företeelse mestadels till namnet. Att med fysisk och i viss mån mental manöver utmanövrera sin motståndare med syfte att vinna taktiska eller operativa fördelar har alltid funnits på slagfälten. Lind hänvisar själv till slaget vid Leuctra år 371 f Kr och Hannibals seger över romarna vid Cannae år 216 f Kr som exempel på historiska slag där manöverkrigföring utnyttjats.²⁹ I mer modern form nämner Lind bl.a. andra världskrigets blixtkrigstaktik och Israels anfall in över Suezkanalen 1973.

²⁴ Sun Zi, *Sun Zis Krigskonst*, red Kee Beng, Ooi och Pettersson, Bengt (FHS, Stockholm 1997) s. 45.

²⁵ Internet <http://www.ne.se>, sökord: manöver 2009-11-11

²⁶ U.S Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms (Joint Pub 1-02) s. 253.

²⁷ Lind, William S. ”The Theory and Practice of Maneuver Warfare”, *Maneuver Warfare – An Anthology*, (red Hooker, Richard D. Presidio Press 1993) s. 4-7.

²⁸ Ahlgren, Patrik, ”Militärstrategi – reflexioner över manövertänkandets principer”, *Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och tidskrift*, (1 Häftet 2006) s 3

²⁹ Lind, William S. *Maneuver Warfare Handbook* (Westview Press Inc. Boulder USA, 1985) s 4 (I fortsättningen angiven som : Lind)

Robert Leonhard menar att redan Sun Zi använde sig av manöverteori och manöverkrigföring och att det han skrev ca 500 år f Kr starkt har påverkat främst rysk och kinesisk utveckling av manöverkrigföringsteori. Leonhard påtalar att det som Sun Zi uttrycker i *The Art of War* kan tolkas vara ett ursprung till manöverkrigföring. Citat som ”Att besegra fienden utan strid, är den högsta krigskonsten” är uttryck för manöverkrigföring enligt Leonhard.³⁰ Han menar i ett senare verk att principen för manöver är obsolet. Han påtalar att den fysiska manövern på marken för att nå en fördelaktigare position i relation till din motståndare i den moderna armén inte längre är nödvändig. Fördelen kan nås genom andra medel såsom teknologi, organisation, moral och politiska förberedelser samt tempo. Han menar att vi istället för att fokusera på manöver ska vi fokusera på den effekt vi vill uppnå.³¹

När det gäller manöverkrigföringsidéer i mer modern tid påtalar Krister Pallin och Markus Anderson att utvecklingen av idéer skett samtidigt i flera krigsmakter, med Michail Tuchatjevskij (1893-1937) i Ryssland respektive Heinz Guderian (1888-1954) i Tyskland, som mest kända förespråkare.³² Bägge var klart påverkade av de brittiska författarna Sir Basil H. Liddell Hart (1895-1970) och J. F. C. Fuller (1878-1966).³³ Fuller och Liddell Hart beskrev en rörlig krigföring, med stöd av den senaste teknologin, riktad mot motståndarens svagheter där stor vikt lades vid överraskning och att försätta motståndaren i fysisk och psykisk obalans.³⁴

Det tyska anfallet mot Frankrike den 10 maj 1940 där det bara tog ca 40 dagar för Frankrike att till slut kapitulera den 22 juni 1940 är ett bra exempel på manöverkrigföringens tillämpning.³⁵ Detta exempel, tillsammans med anfallet mot Polen året innan, fick omvärlden att tala om ”Blixtkrig” vilket utvecklats ur taktiska behov i slutet på första världskriget när Tyskland ville hitta en väg tillbaka till en mer rörlig krigföring. Denna ”stormtruppstaktik” användes av bl.a. Heinz Guderian tillsammans med teknikutvecklingen avseende flyg och pansartrupperna på operativ/militärstrategisk nivå till att utveckla en metod för rörliga operationer.³⁶

I väst under 1970- och 80 talen upplevde manöverteorierna en form av renässans. Främst kom det i uttryck i den amerikanska *Air-Land Battle*-doktrinen med första utgåvan 1982 och andra utgåvan 1986.³⁷ Doktrinen tillämpades bl.a. i markoffensiven i samband med Gulfkriget 1991.³⁸

³⁰ Leonhard Robert, *The Art of Maneuver* (Presidio Press Ca, USA 1991) s 28

³¹ Leonhard Robert, *The Principles of War for the Information Age* (Presidio Press, Ca, USA, 1998) s 79

³² Pallin, Krister och Anderson, Markus, ”Försvarsmaktens insatsmetod – manövertänkande?”, *Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och tidskrift*, (2 Häftet 2001) s. 35.

³³ Ibid

³⁴ Ibid

³⁵ Antal John F. ”Thoughts About Maneuvre Warfare”, *Maneuver Warfare – An Anthology*, (red Hooker, Richard D. Presidio Press 1993) s. 64.

³⁶ Frieser, Karl-Heinz, *The Blitzkrieg Legend – The 1940 Campaign in the West* (Naval Institute Press, Annapolis 2005) s. 6-7.

³⁷ För att se mer om utvecklingen samt doktrinen tillkomst och bakgrund se kapitel 5, 6 och 7 i Leonhard, R *The Art of Maneuver*.

³⁸ Swain, Richard M. *Lucky War* (U.S. Army Command and General Staff Collage Press, Ft. Leavenworth, 1995) s. 72.

Svensk krigskonst har historiskt sett, med tyska influenser, mellan 1870 och 1945 agerat och använt manöverteoretiska inslag trots en liten teoribildning. Kring sekelskiftet förekom det dock t.ex. handböcker med manöverteoretiska inslag i form av uttryck som idag kan tolkas som uppdragstaktik.³⁹ Lars Ericson Wolke menar att det redan 1918 förs en viss debatt om manöverkrig i Sverige bl.a. genom Lars Tingsten och K.E.W. Söderhielm.⁴⁰ De följande åren fortsatte debatten, till viss del utbildning, och vid 1924 och 1925 års infanterifältövningar fick manövertänkandet ett visst genomslag. År 1927-1928 utkom nya reglementen och soldatinstruktioner där manöverkrigets grund med stormavdelningar och infiltrationstaktik kan uttydas.⁴¹

Manöverteorier kan således delas in/uttryckas i *manöverkrigföring* respektive *manövertänkande*. Även det som kallas *indirekt metod* kräver i sammanhanget en förklaring. Då Lind använder sig av *OODA-loopen* i sin analys av manöverkrigföring kommer jag även kortfattat redovisa den.

3.2 *Manöverkrigföring*

Lind menar att manöverkrigföring är en fokusering på tankeprocessen⁴² och därmed implicit menar han att den fysiska manövern är till del underordnad. Detta utvecklas i nästkommande kapitel.

Leonhard har 1991 förklarat den psykologiska aspekten genom att använt uttrycket *Maneuver Theory* för att beskriva hela konceptet manöverkrigföring. Ordet *maneuver* är enligt Leonhard endast för att beskriva rörelsen eller förflyttningen. Han menar att *Maneuver Theory* innebär att du skall besegra din motståndare genom andra metoder än att förintna massan i hans förband och att den högsta och renaste formen att göra det är att föregripa din motståndare d.v.s. avvärpa och neutralisera honom före striden.⁴³ Leonhard menar vidare att utöver att föregripa (*preempt*) finns ytterligare två metoder som i fallande ordning kan användas inom manöverteorin för att besegra din motståndare – förskjuta hans läge (*dislocate*) och avbryta/störa (*disrupt*).⁴⁴

Martin van Creveld uttrycker 1994 sin syn på manöverkrigföring. Han menar inledningsvis att manöverkrigföring kan hittas på flera nivåer, från lägsta taktiska nivå till större förband på operativ nivå. Creveld framför sex principer för att manöverkrigföring ska kunna användas i praktiken.⁴⁵ Han påtalar också vikten av uppdragstaktik (*mission-type order*) och att förstå högre chefs syfte som en förutsättning att förband ska kunna ta initiativ inom manöverkrigföringen.⁴⁶ Sammantaget är det som van Creveld skriver om tämligen likt vad Lind uttrycker i *Maneuver Warfare Handbook*.

³⁹ Ericson, Lars, "Manövertänkande i Sverige före 1940" i *Essäer kring teori och praktisk tillämpning*, (red Claesson, Ericson, Mattsson, Försvarshögskolan, Stockholm 2001) s. 237.

⁴⁰ Ericson Wolke, Lars *Krigets idéer* (Medströms Bokförlag, Stockholm 2007) s. 324-326.

⁴¹ Ibid, s. 346-348.

⁴² Lind, s. 23.

⁴³ Leonhard Robert, *The Art of Maneuver* (Presidio Press Ca, USA 1991) s. 19.

⁴⁴ Ibid, s. 19-20.

⁴⁵ De sex principerna är tempo, scherpunkt, överraskning, kombinerade vapen, flexibilitet och en decentraliserad ledning. van Creveld, Martin, *Air Power and Maneuver Warfare* (Air University Press, Alabama U.S. 1994) s. 2-7.

⁴⁶ Ibid, s.7.

Manöverkrigföringsbegreppet kan ses vara den praktiska väpnade tillämpningen av manövertänkande⁴⁷ och manöverkrig men det ska främst ses som ett sammanfattande uttryck för tanken *och* handlingen. Leonhards uttryck *Maneuver Theory* är i den avsikten mer beskrivande liksom det svenska uttrycket *manövertänkande*.

3.3 *Manövertänkande*

Som redan nämnts är *manövertänkande* ett begrepp som enligt den svenska FM sätt att se på manöverteorier bättre och tydligare än manöverkrigföringsbegreppet sammanfattar och fångar vad det handlar om. Manövertänkandet ger utrymme för att det finns andra medel än det militära maktmedlet för att lösa ett problem och det ger i sig en vidare syn än manöverkrigföringsbegreppet. Michael Claesson har i en essä från 2001 konstaterat att det är rimligt att "avlägsna sig från det bundna begreppet manöverkrigföring till förmån för det obundna manövertänkandet".⁴⁸ Som argument för detta hänvisar han till bl.a. Clausewitz, Liddell-Hart och van Creveld som trycker på de intellektuella aspekterna på mänskliga konflikter där det är främst motståndarens vilja som ska påverkas för att denna ska *känna sig besegrad*.

FM:s grund för agerande bygger på manövertänkande och det i sin tur bygger på manöverkrigföringsteorin. Motivet till att svenska FM valt att använda definitionen *Manövertänkande* kan läsas i en artikel i Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift av Krister Pallin och Markus Anderson. Där framför de bl.a. argument att flertalet av de insatser som FM gör sker i fredstid och många avser inte heller väpnad strid. Dessutom påtalar de att manöverkrigföring lika mycket handlar om en mental manöver som en fysisk manöver.⁴⁹ Denna definition ligger i linje med FM syn på manöverkrigföring där målet med manövertänkandet är att uppnå *systemchock*⁵⁰ genom att tillämpa den indirekta metoden, utnyttja kritiska sårbarheter och sträva efter initiativet. Avgörandet ska nås genom att lamslå motståndarens vilja till fortsatt kamp snarare än att förstöra dennes resurser.⁵¹ Just initiativ är något som starkt präglar FM syn på manövertänkande där sambandet mellan manövertänkande och initiativ kan beskrivas genom den så kallade *beslutscykeln*. Beslutscykeln är inget annat än Boyds teori om OODA-loopen fast med ett svenskt ord.

3.4 *Indirekt metod*

"The Indirect Approach" lanserades av Sir Basil Liddell Hart 1927 och är ett viktigt verktyg inom manövertänkandet. Enligt Liddell Hart ska två olika dimensioner, en fysisk och en psykologisk, kombineras för att nå framgång. Dessa benämnde han "*Line of least resistance*" respektive "*Line of least expectation*".⁵² Han menade att dessa skulle ses i samverkan och utgör två sidor av samma mynt.

⁴⁷ DMarkO, s. 57.

⁴⁸ Claesson, M, "Freie Operationen – ett tillskott till utvecklingen av manövertänkandet?" i *Essäer kring teori och praktisk tillämpning* (red Claesson, Ericson, Mattsson, Försvarshögskolan, Stockholm 2001) s. 105.

⁴⁹ Pallin, Krister och Anderson, Markus, "Försvarsmaktens insatsmetod – manövertänkande?", *Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och tidskrift*, (2 Häftet 2001) s. 35-38.

⁵⁰ Begreppet systemchock är hämtat från den ryska idén om operativ chock, *Udar*. Detta är att, enligt rysk operationskonst, ett anfall, stöt eller slag som genom ett enda slag ska försätta motståndaren ur stridbart skick. Mer om *Udar* kan läsas i Pallin och Anderson, "Försvarsmaktens insatsmetod – manövertänkande?" *Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och tidskrift*, (2 Häftet 2001) s. 39-41.

⁵¹ Försvarsmakten, *Militärstrategisk Doktrin*, s. 81.

⁵² Liddell Hart, B.H. *Strategy* (Second Revised Edition, Meridian Books, New York U.S.A. 1991), s. 327.

Vår svenska doktrin sammanfattar den indirekta metoden genom att beskriva den som en förskjutning av styrkeförhållanden och därmed nå en så fördelaktig situation som möjligt.⁵³ Denna förskjutning kan både vara fysisk genom en manöver som hotar motståndarens slagordning eller begränsar dennes handlingsfrihet och psykologisk, genom att skapa en känsla av förlorad handlingsfrihet och en effekt av logisk oreda.⁵⁴ Budskapet i manövertänkandet är att den indirekta metoden skall utnyttjas där det är möjligt och att kraftsamling ska ske vid de avgörande punkterna och mot motståndarens kritiska sårbarheter. Att med indirekt metod agera mot motståndarens svagheter är något som även NATO doktrinen AJP-01 uttrycker.⁵⁵

3.5 OODA-loopen

För att kunna förklara varför amerikanska piloter så ofta och framgångsrikt lyckades besegra sina motståndare i luftstrider under Korea-kriget, trots rent tekniskt underlägsna flygplanstyper, tog Överste John Boyd fram en förklaring som han benämnde OODA-loopen, också känd under namnet "Boyd's cykel". Utöver Korea-kriget studerade han även historiska slag för att till slut komma fram med en teori varför en till synes underlägsen aktör kan besegra en överlägsen motståndare. Teorin går ut på att konflikter kan uppfattas som cykler där upptäcka (*Observation*) – bedöma (*Orientation*) - fatta beslut (*Decision*) – agera (*Action*) genomförs under konkurrerande tidsförhållanden. Med hjälp av sina upptäckter kom Boyd fram till att den som kan ta sig igenom stegen i cykeln snabbare än den andre får en enorm fördel som resulterar i att motståndaren hamnar i efterhand och motståndarens egna beslut och ageranden blir till slut verkningslösa och obsoleta.⁵⁶

⁵³ Försvarsmakten, *Militärstrategisk Doktrin*, s. 83.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid, s. 82.

⁵⁶ Widén & Ångström, *Militärteorins Grunder*, s. 189.

4. William S. Linds teori om manöverkrigföring och Maneuver Warfare Handbook⁵⁷

It is through maneuver in all dimensions that an inferior force can achieve decisive superiority at the necessary time and place.⁵⁸

4.1 Bakgrund

Historikern och författaren William S. Lind (f 1947) hade under 70- och 80-talet ett stort inflytande på manöverkrigföringens utveckling inom främst Marinkåren i USA, vilket också återspeglas i dess doktrin från 1997.⁵⁹ Lind har främst varit influerad av tyska koncept från tiden före andra världskriget och genom att använda sig av historiska exempel har han sammanfattat manöverkrigföring på ett pedagogiskt och åskådligt sätt. Lind har alltså utgått utifrån vad som redan har varit känt sedan tidigare i historien, bl.a. som redan nämnts, från den tyska utvecklingen genom infiltrationstaktiken⁶⁰, men även den israeliska erfarenheten från bl.a. Yom Kippur kriget 1973 där Sharons anfall över Suezkanalen används av Lind som ett exempel på manöverkrigföring.

4.2 Maneuver Warfare Handbook

För att kunna använda mig av modellen i min fortsatta undersökning har jag analyserat *Maneuver Warfare Handbook* och sammanfattat Linds teorier till fem "Lindska uttryck" och indikatorer som är ett Lindskt sätt att se på manöverkrigföring. Resultatet av metodens undersökning presenteras i nästkommande kapitel.

Första indikatorn: Tempo

Lind menar för det första att syftet med manöverkrigföring är att ta sig genom Boyds OODA-loop fortare än vad motståndaren gör, och därmed nå fördelar. Boyds teori om OODA-loopen är det som utgör ordet "manöver" i manöverkrigföring enligt Lind. För att kunna vara snabbare än sin motståndare ställer Lind upp ett antal förutsättningar:

- I. En decentraliserad ledning
- II. Acceptorande av oordning och kaos samt vara den som skapar oordning och kaos genom bl.a. stridsspaning och en decentraliserad ledning.
- III. Mönster, schabloner och formler ska undvikas så att du inte är förutsägbar vilket gör att fienden kan förutse ditt nästa drag och därmed komma före dig i OODA-loopen.

Manöverkrig, enligt Lind, kräver dessutom befälhavare som kan uppfatta mer än vad de kan se, som kan förstå sina egna och fiendens styrkor och svagheter och därmed kan hitta fiendens kritiska sårbarheter i speciella situationer. Dessa befälhavare måste kunna presentera multipla hot för sin motståndare och även kunna dölja vilket som är det reella hotet. De måste kunna se vilka alternativ och möjligheter som finns framför dem och ständigt kunna omvärdera och växla mellan dessa när situationerna förändras.

⁵⁷ Allt i detta kapitel, utom när så anges, är hänvisat till Lind och *Maneuver Warfare Handbook*.

⁵⁸ U.S. Marine Corps, *Marine Corps Doctrinal Publication 1*, MCDP 1 (U.S PCN 142 00006 00, 1997) s. 72.

⁵⁹ Rekkedal och Baudin (red), förord till *Handbok i manöverkrigföring*, Förkortad och kommenterad svensk översättning av *Maneuver Warfare Handbook*, s. 2.

⁶⁰ Gudmundsson, Bruce, *Stormtroop Tactics – Innovation in the German Army, 1914-1918* (Praeger Publishers, London 1989) s. 66.

Detta kan sammanfattas som *Tempo*. Även om ordet tempo inte uttrycks ordagrant i *Maneuver Warfare Handbook* så är det vad Lind menar om man studerar vad han skrivit senare med samma tema. I en essä från 1993 skriver han följande om tempo, kopplingen till OODA-loopen och för att kunna hantera den kaotiska situationen som uppstår i krig generellt och manöverkrigföring speciellt:

Principally, by driving change instead of being driven by it: in other words, by being faster than the enemy. The principal weapon in maneuver warfare is speed; not just speed in movement, though that is important, but speed in everything, which is sometimes called tempo. In maneuver theory, war is above all a competition in tempo, which is to say in time.⁶¹

Taktiken inom manöverkrigföringen, enligt *Maneuver Warfare Handbook*, är att behärska och kunna kombinera två element: stridsteknik och utbildning genom tre mentala filter eller referenspunkter- Uppdragstaktik, Kraftsamling och Styrkor/Svagheter – i syfte att få fram en metod som är unik för just den aktuella situationen.

Andra indikatorn: Uppdragstaktik

Enligt Lind är *Uppdragstaktik* nyckeln till den decentralisering som är en förutsättning för att komma igenom OODA-loopen snabbare än motståndaren. Du behöver veta högre chefs syfte och vad som skall uppnås men inte hur det ska genomföras. Underställd har utöver detta en skyldighet att rapportera till högre chef vad som är genomfört. Lind jämför uppdragstaktiken med en form av kontrakt mellan högre chef och den underställda chefen. Det ena av de två kontrakten är ett långsiktigt kontrakt som baseras på högre chefs vilja och avsikt (*intent*). För svensk del kan det liknas vid att chefen presenterar en målbild om ett önskat slutläge. Målbilden bör den underställda förstå två nivåer över sin egen. Kontrakt innebär att den underställda åtar sig att agera och handla i sin chefs syfte och intresse utifrån *vad* som ska göras. Den högre chefen ger den underställda stor frihet att bestämma *hur* detta skall lösas. Det andra kontraktet utgörs av själva *uppgiften* som högre chef tilldelar den underställda och är en liten del av det angivna syftet. Lagom stor bit som är anpassad till den underställda chefens aktuella situation. Innebörden av detta kontrakt är lika som det föregående. Den underställda åtar sig att lösa sin tilldelade uppgift för att nå målet och den överordnade ger den underställda stor handlingsfrihet i hur det genomförs. Detta kräver i sin tur att ett etablerat förtroende mellan chef och underställd finns.

Tredje indikatorn: Kraftsamling

Kraftsamlingsbegreppet för Lind innebär inte bara en fysisk fokusering utan även en idémässig sådan. Lind menar att kraftsamling inte är en punkt i terrängen utan ska kopplas mot ett förband och ska även betraktas som det medel som används för att genomföra syftet och uppdraget i ovan nämnda kontrakt. Kraftsamling är där befälhavaren tror att han kan nå ett avgörande. Lind använder det tyska ordet "Schwerpunkt" och undviker därmed, den ibland förvirrande, diskussionen om "Centre of Gravity" och "Tyngdpunkt" som förekommer i olika sammanhang. Den svenska tolkningen av "Schwerpunkt" är som jag upplever det i paritet med det som Lind menar med "Kraftsamling" och det är även något som Rekkedal och Baudin konstaterar i den förkortade och kommenterade svenska upplagan av *Maneuver Warfare Handbook*.⁶²

⁶¹ Lind, William S. "The Theory and Practice of Maneuver Warfare", *Maneuver Warfare – An Anthology*, (red Hooker, Richard D. 1993) s. 7.

⁶² Rekkedal och Baudin (red), förord till *Handbok i manöverkrigföring*, Förkortad och kommenterad svensk översättning av *Maneuver Warfare Handbook*, s. 2.

Fjärde indikatorn: Styrkor och svagheter

Detta utgör det tredje filtret i Linds teori. Lind använder uttrycket ”*Surfaces and gaps*” vilket kan härledas till att det rör sig om en terränganknuten aktivitet. Lind har utgått från det tyska begreppet ”*Flächen und Lücken*” vilket antyder ”ytor och luckor” vid en översättning. Det ska dock ses som styrkor och svagheter och då inte bara kopplat till terrängen. Lind uttrycker också styrkor och svagheter i sin egen tolkning men med en tydlig terrängkoppling. Din egen kraftsamling ska alltså, enligt Lind, användas mot en ”lucka” eller svaghet i motståndarens ”yta”. För svensk del ska dock begreppet ses i ett vidare perspektiv där motståndarens styrka och svaghet kan finnas att söka i det som ger honom förmåga till effektiv strid mer än fokuserat på terrängen, även om just styrka och svaghet hos en motståndare för lägre förband kan vara terränganknutet.⁶³ Lind påtalar här betydelsen av stridsspaning på lägre förband för att finna just styrkor och svagheter hos motståndaren.

Femte indikatorn: Operationskonst

Avslutningsvis diskuterar Lind en viktig och avgörande faktor inom manöverkrigföringen; förmågan att genomföra operationer. Lind uttrycker detta som ”operationskonst” och han menar att operationer passar in mellan taktik – som är förmågan att vinna strider – och strategi – som är förmågan att vinna krig. Operationskonsten är således förmågan eller konsten att exploatera de taktiska händelserna som inträffar – strider eller vägran att ta upp striden – för att slå direkt mot fiendens strategiska tyngdpunkt. Befälhavaren har alltså att avgöra var och när strider ska utkämpas med hänsyn till de strategiska målen. Det är genom att lyckas med operationer snarare än att manövrera under striderna på taktisk nivå (även om det också är viktigt) som en mindre styrka kan besegra en större. Det är därför som operationer är viktiga inom manöverkrigföringen. Den numerärt underlägsna sidan kan enligt Lind bara vinna genom att endast ta upp striden när en seger innebär ett slag som påverkar fiendens strategiska tyngdpunkt.

Enligt Lind finns det dessutom fyra verktyg eller hjälpmedel, utöver de tre ”filtren”, för en framgångsrik manöverkrigföring på taktisk nivå. Dessa utgörs av eldkraftens betydelse inkluderat behovet av kombinerade vapen, reservers betydelse som hänger ihop med motanfallet och slutligen ett ledningssystem som bygger på ledarskap och uppföljning. Dessa har dock inte tagits med i min fortsatta undersökning av främst utrymmesskäl.

⁶³ Rekkedal och Baudin (red), förord till *Handbok i manöverkrigföring*, Förkortad och kommenterad svensk översättning av *Maneuver Warfare Handbook*, s. 2

5. Värdering av Doktrin för Markoperationer

Battles are won by slaughter and manoeuver. The greater the general, the more he contributes in manoeuver, the less he demands in slaughter.⁶⁴

Genom att använda den angivna modellen och efter en analys och kategorisering av uttryck i DMarkO utgående från de fem identifierade Lindska begreppen redogör jag i detta kapitel för resultatet. Metoden baseras på de tre dikotomierna direkt – indirekt, formellt – informellt och slutligen medvetet – omedvetet. Varje indikator presenteras först utifrån resultatet av undersökningen kvantitativt respektive kvalitativt utifrån metodens två inledande dikotomier. Därefter ges en sammanfattning av resultatet innan resultatet utifrån den tredje dikotomin presenteras.

5.1 Första indikatorn – Tempo

5.1.1 Resultat

Tempo finns omnämnt nio gånger varav fyra gånger som ”stridstempo” eller tempo i rörelsen, vilket tolkas som den fysiska rörelsens tempo, alltså snabbhet i det fysiska rummet. Det är som nämnts tidigare en del av manöverkrigföringen, också nämnt av Lind, men jag fokuserar här på det mentala tempot – att ta sig igenom beslutscykeln snabbare än motståndaren. Det går att argumentera för att *initiativ*, som till stor del handlar om att agera snabbare än motståndaren, kan vara ett implicit uttryck för tempo. Jag har dock i nedanstående analys valt att inte göra denna hopslagning.

Under rubriken ”Skapa förutsättningar” nämns tempo i meningen– ”Syftet är att skapa förutsättningar för ett högt tempo och initiativ”.⁶⁵ Utifrån modellen kategoriserar jag denna Lindska spårbarhet avseende tempo som indirekt och informellt angiven. Jag kan alltså inte se att det är direkt från källan och tempo anges i en mening, vilket tolkas av mig som ett informellt uttryck av Linds teori. På samma sida under ”Manövrera” förs en diskussion om just den mentala manövernens betydelse och där nämns tempo i en punktsats – ”Förmåga till ett högre tempo än motståndaren”. Denna skrivning kategoriserar jag som indirekt – formellt. Även om Lind uttrycker - ”...being faster than the enemy” så kan jag inte härleda det direkt till texten som i övrigt är tydligt formellt uttryckt.

I kapitel 3 under rubriken ”Uppdragstaktik – en decentraliserad ledningsfilosofi” omnämns tempo igen. Här står det – ”Krav på högt tempo och ständiga initiativ ställer krav på snabbhet och flexibilitet i händelsernas centrum...”.⁶⁶ Denna innebörd i texten är, enligt min analys, ett uttryck för vad Lind menar med ”tempo” i beslutscykeln. Då texten, i detta sammanhang, inte kan klassificeras som tydlig i Lindska ögon sett, klassificerar jag den som indirekt - informellt motsvarande den informella klassificeringen från sida 51 (se ovan).

⁶⁴ Churchill Winston S., *The World Crisis -1915*, vol. 2 (Thornton Butterworth Limited, London 1923) s. 21.

⁶⁵ DMarkO, s. 51.

⁶⁶ *Ibid*, s. 53.

Vid rubriken "Effekttänkande" och i förhållandet genom att analysera krigföringsförmågan och vad, respektive hur, olika nivåer ska bidra till önskad effekt på nämns tempo igen.⁶⁷ Detta tempo är vad Lind menar med att vara snabbare än sin motståndare i beslutscykeln (OODA-loopen). Även denna skrivning klassificeras som indirekt - informellt uttryckt då jag inte kan se en direkt spårbarhet enligt metoden till Lind och informellt då tempo används i en mening och inte utgör huvudbudskapet i texten.

Slutligen nämns tempo under ett eget stycke som heter "Tempo och manöverkrigföring". Här används tempo och uttryck samt dess innebörd som är i linje med Linds teori- "Tempot måste alltid betraktas som relativt en motståndare...", "Strävan ska vara att planera och genomföra operationer i ett högt tempo genom att effektivt hantera mål, framgångsfaktorer och en hög grad av flexibilitet i val av medel och metod" och åter igen "...att uppnå ett högre tempo än motståndaren".⁶⁸ Detta stycke klassificeras som ett indirekt och formellt sätt att använda Linds teori om tempo. Jag kan inte se att det är direkt enligt Lind och det är formellt uttryckt då hela stycket uttryckligen handlar om tempo.

5.1.2 Sammanfattning av resultat avseende - Tempo

Jag har således funnit att Linds påverkan avseende *tempo* varit indirekt respektive formell och informell. Jag har inte kunnat klassificera ett direkt samband från Lind till doktrinen avseende tempo vid något tillfälle. Det doktrinen skriver om tempo är tydligt angivet på samma sätt och med samma innebörd vad Lind menar med tempo utan att vara direkt i metodens mening. Då tempo är en så betydande och central del i manöverkrigföringen är detta resultat inte direkt överraskande. En trolig orsak till detta torde vara just tempots betydelse. Ska manöverkrigföring eller manövertänkande beskrivas och tolkas korrekt måste tempo finnas med i en sådan beskrivning, något som det alltså gör. Det är dock viktigt att vara tydlig med begreppet tempo i doktrinen då jag redan konstaterat att författarna använder sig av ordet tempo både vid den fysiska rörelsen och i den mentala rörelsen. Läsaren måste kunna skilja på dessa två former av tempo och förstå i vilket sammanhang och vilket syfte som avses.

5.1.3 Medvetenhet om Tempo

Linds teori om tempo har av författarna till doktrinen använts på ett omedvetet sätt. Intervjuerna har visat att doktrinförfattarna är medvetna om Linds teorier och vad Lind menar med manöverkrigföring som helhet. Det går dock inte att belägga att det är just Linds sätt att se på tempo i som en komponent i manöverkrigföringen som har gjort att tempo som begrepp och innebörd finns med i DMarkO.

5.2 Andra indikatorn – Uppdragstaktik

5.2.1 Resultat

Som en förutsättning för tempo och med målstyrning som ledningsfilosofi är uppdragstaktik ett mer eller mindre självklart och naturligt förhållningssätt för FM. Något som ska genomsyra all verksamhet. Uppdragstaktik som begrepp och fenomen förekommer vid åtta tillfällen i doktrinen, varav två av dessa är i särskilda stycken om uppdragstaktik.

⁶⁷ DMarkO, s.55.

⁶⁸ Ibid, s. 61-62

I kapitel 3 finns ett stycke med rubriken ”Uppdragstaktik – en decentraliserad ledningsfilosofi” där hela konceptet avhandlas och sammanfattas utifrån manövertänkandet som Lind uttrycker det.⁶⁹ Hela detta stycke kategoriserar jag som indirekt – formellt. Indirekt då innehållet inte är ordagrant utan tolkat av författarna till doktrinen men att innebörden är tydlig och formellt då det används på ett formellt sätt i hela avsnittet. Ett exempel på detta – ”För att detta ska vara möjligt måste ledning och beslut vara decentraliserade så långt ner i organisationen som möjligt. Initiativ på lägsta nivå gör att vi kan ta initiativet på ett högre plan och komma innanför motståndarens beslutscykel.”⁷⁰ Decentralisering och innanför motståndarens beslutscykel – precis vad Lind avser.

Under rubriken ”Markoperativt koncept” finns ytterligare ett stycke som enbart handlar om uppdragstaktik på samma sätt som föregående stycke.⁷¹ Dock är denna beskrivning inte lika detaljerad och fokuserad som föregående vilket gör att jag klassificerar denna text som indirekt – informell. För att kunna använda sig av uppdragstaktik nämns under rubriken ”Att sätta upp ett mål och hålla fast vid det” att en förutsättning för uppdragstaktik är att det markoperativa målet är känt och att det finns en förståelse för detta mål på alla nivåer.⁷² Denna text analyseras av mig som ett indirekt – formellt sätt att använda sig av Linds teori. Indirekt då doktrinförfattarna skriver implicit om Linds teori och formellt då det används på ett formellt sätt i texten. Vidare nämns uppdragstaktik som en förutsättning för indirekt metod som i sin tur utgör en grundsten för manövertänkande⁷³ respektive under rubriken ”Manöver” som en punkt att beakta för att ”...bäst utnyttjar manövern till sin fördel under genomförandet kan ta initiativet och uppnå ett överläge relativt motståndaren.”⁷⁴ Bägge dessa omnämnande av uppdragstaktik klassificeras som indirekt – formellt då det inte går att direkt relatera till Lind och det används på ett formellt sätt i bägge texterna.

Under rubriken ”Markoperativa koncept - Inledning” hänvisar doktrinen till militärteorin för att förklara vad det markoperativa konceptet bygger på – ”Manövertänkandet och uppdragstaktiken är starkt beroende av att målet för insatsen är klart, entydigt och känt”.⁷⁵ Detta tolkar jag som indirekt – formellt uttryck av Linds teori. Det är inte angivet Lind som källa, bara ”från militärteorin” och det är inte heller ordagrant översatt - därför indirekt. Det formella är dock tydligt då det används på ett formellt sätt i texten.

Vid rubriken ”Tempo och manöverkrigföring” nämns uppdragstaktiken som en av tre ömsesidigt beroende komponenter som bär upp manöverkrigföringen.⁷⁶ Detta liknar mycket Linds teori där uppdragstaktiken är ett av tre mentala filter eller referenspunkter som manöverkrigföringen ska gå igenom. Skillnaden är dock att de andra två komponenterna är olika i DMarkO och vad Lind uttrycker. DMarkO menar att de andra två är *initiativet* och *interaktionen mellan direkt och indirekt metod*. Linds resterande två filter är *kraftsamling* och *styrkor och svagheter*. Detta klassificerar jag dock som ett direkt – formellt uttryck av Linds teori i DMarkO, även om det bara utgör en del av Linds teori om taktiken vid manöverkrigföring.

⁶⁹ DMarkO, s. 53-54.

⁷⁰ Ibid

⁷¹ Ibid, s. 57.

⁷² Ibid, s. 37.

⁷³ Ibid, s. 50.

⁷⁴ Ibid, s. 51.

⁷⁵ Ibid, s. 56.

⁷⁶ Ibid, s. 61.

Avslutningsvis nämns Linds teori i följande text: - ”En viktig del i den uppdragsbaserade ledningsfilosofin är att skapa en atmosfär som möjliggör ett ömsesidigt förtroende”.⁷⁷ Detta är i linje med Lind som skriver: ”-trust by the commander that his subordinates will understand and carry out his desires and trust by those subordinates that they will be supported when exercising their initiative.”⁷⁸ Denna text kan jag ändå bara klassificera som indirekt – informellt uttryck av Linds teori genom den sekundära skrivningen och att texten i DMarkO ”andas” Lind.

5.2.2 Sammanfattning av resultat avseende - Uppdragstaktik

Linds påverkan avseende *uppdragstaktik* är således omfattande i DMarkO. Uppdragstaktik är en väsentlig del i manöverkrigföringen och det är en ledningsfilosofi som präglar den svenska FM. Att ursprunget i vår syn uppdragstaktik inte enbart är från Lind är klart, uppdragstaktik i Sverige har tidigare rötter än så.⁷⁹ Jag kan dock konstatera att Linds teori och syn på uppdragstaktik är mycket likt vad DMarkO uttrycker.

Min undersökning visar att denna påverkan främst är indirekt och formellt uttryckt men att jag även i ett fall kan bedöma texten som direkt från Lind.

5.2.3 Medvetenhet om Uppdragstaktik

Linds teori om uppdragstaktik har av författarna till doktrinen använts på ett omedvetet sätt på samma sätt som med tempo vid sju av de åtta tillfällena ovan. Uppdragstaktik är, som redan nämnts, något som präglat det svenska försvaret genom en historisk tradition mer än vad en enskild militärteoretiker har gjort. Vid ett fall där uppdragstaktik kategoriserats av mig som direkt – formellt (se ovan) kan jag dock påstå att doktrinförfattarna medvetet har tagit med Linds teori. Delen där uppdragstaktik används för att beskriva att den utgör en av tre ömsesidigt beroende komponenter som bär upp manöverkrigföringen är medvetet från Lind. Att de övriga två delarna, av dessa tre komponenter, inte stämmer med Linds teori är enligt doktrinförfattarna ett medvetet val att vara trogen den då styrande ”doktrinen” AR 2. I den finns ett ”arv” och bägge doktrinförfattarna som jag intervjuat påstår att den utgjorde ”måttstocken” och att det inte fanns anledning att ifrågasätta dess innehåll i detta fall.⁸⁰

5.3 Tredje indikatorn – Kraftsamling

5.3.1 Resultat

Kraftsamling i Linds teori är liktydigt med ”focus of effort” och Lind själv använder sig, som tidigare nämnts, av *schwerpunkt* för att uttrycka detta. I DMarkO nämns kraftsamling vid fyra tillfällen, varav ett är under ett eget stycke som heter just ”Kraftsamling”. Det svenska begreppet är i många stycken dock kopplat till ”lokal överlägsenhet” vilket antyder att det är fokus på en plats och ett förband eller en verksamhet. Lind menar att koppla begreppet till terräng eller plats är en farlig översättning då det inte rör sig om en punkt på en karta utan mer till ett förband och där chefen tror sig kan nå ett avgörande.⁸¹ Det är dock i sammanhanget också påtalat av Lind att det rör sig om en konceptuell fokus och inte bara en fysisk sådan.⁸²

⁷⁷ Ibid, s. 64.

⁷⁸ Lind, s. 22.

⁷⁹ Ericson Wolke, Lars *Krigets idéer* (Medströms Bokförlag, Stockholm 2007) s. 346.

⁸⁰ Författarens intervju med Övlt Bengt Tiberg 2010-01-07 resp. med Övlt Jaak Kallak 2010-01-08

⁸¹ Lind, s. 17.

⁸² Ibid, s. 18.

Att härleda kraftsamling till just Linds teori är svårt då begreppet som sådant är att betrakta som en av stridens taktiska grundprinciper och kan spåras tillbaka till militärteoretiker som Jomini och Fuller som använde det i sina teorier om olika principer för krigföring.⁸³ För undersökningens skull kommer jag ändå att göra en jämförelse mot Linds syn på begreppet kraftsamling.

Inledningsvis nämns kraftsamling på flera ställen inom ramen för just en ”grundprincip” för att nå ett militärt avgörande. Detta är starkt kopplat till att nå lokal överlägsenhet och beskrivs som – ”Kraftsamling innebär att resurser samlas för att åstadkomma önskad effekt. Dessa resurser kan vara förband och effekt av olika bekämpningssystem som samlas till område, tid eller typ av mål.”⁸⁴ Det är en form av kraftsamling som till huvuddel överrensstämmer med Linds teori och därför klassificeras detta som ett direkt – formellt uttryck av Linds teori. Det direkta utgörs av att ordet ”förband” finns med i texten samt att ordet ”överlägsenhet” används, som kan antyda förband. Sammantaget blir klassificeringen direkt, även om tid och rum nämns. Formellt då det används på ett formellt sätt i sammanhanget och att syftet är att kraftsamling används där ett avgörande söks.

Kraftsamling nämns därefter i ett sammanhang där samordning vid uppdragstaktik diskuteras: - ”Kravet på samordning tillgodoses genom att tydligt förmedla uppdragets syfte, ansvarsområden, resurser och var kraftsamlingen ligger i olika skeden.”⁸⁵ Kraftsamling i detta stycke är alltså kopplade till rum och tid genom textens ”var” och ”olika skeden” och därför bedömer jag det som ett indirekt – formellt sätt att använda Lind. Under rubriken ”Verkan” används kraftsamling på liknande sätt kopplat till tid och rum och i meningen när ett avgörande söks: - ” Snabb kraftsamling av bekämpning i tid och rum eftersträvas när ett avgörande söks.”⁸⁶ Bekämpning i detta avseende kan ses som en verksamhet som inte ligger i linje med det Lind avser med förband. Därför kategoriseras detta till ett indirekt – informellt uttryck av Linds teori.

Avslutningsvis förekommer kraftsamling i diskussionen om anfallsförband: - ”Kraftsamling kan därför ske till det område eller den verksamhet där en inledande framgång kan fullföljas eller där lokal överlägsenhet kan nås.”⁸⁷ Här är kraftsamling kopplat både till område och till verksamhet. Verksamhet i denna mening kan röra sig om förband d.v.s. det som Lind främst avser med sitt kraftsamlingsbegrepp, vilket ger ett direkt resultat. Texten uttrycks dessutom i sammanhanget där anfallsförband diskuteras. Överlägsenhet i detta sammanhang kopplas även det till förband. Texten klassas därför som ett direkt – formellt uttryck av Linds teori.

5.3.2 Sammanfattning av resultat avseende - Kraftsamling

Kraftsamling är återgivet som direkt relaterad text från Lind vid två tillfällen och vid tre av fyra tillfällen formellt uttryckt. Att denna indikator ger ett sådant utfall är inte oväntat då begreppet *schwerpunkt* som Lind utgår ifrån och använder är mycket likt vårt eget sätt att se på kraftsamling. Att dock härleda kraftsamling som begrepp enbart till Lind är inte lätt då det rör sig om ett så vanligt förekommande fenomen och begrepp inom militärteorin. Att DMarkO gör en stark koppling till ”lokal överlägsenhet” ger en antydning till att det, som Lind påstår, rör sig om ett förbands kraftsamling.

⁸³ Widén & Ångström, *Militärteorins Grunder*, s. 124.

⁸⁴ DMarkO, s. 37-38.

⁸⁵ Ibid, s. 53.

⁸⁶ Ibid, s. 69.

⁸⁷ Ibid, s. 77.

Linds teori är i detta avseende då inte komplett eftersom förbandets kraftsamling bör användas på något sätt för att nå ett avgörande, vilket rimligen sker någonstans. Att då utesluta terräng eller plats är att inte se på hela nyttan av kraftsamling. DMarkO har således utvecklat teorin till praktisk nytta genom att använda sig av begreppet ”lokal överlägsenhet”.

5.3.3 Medvetenhet om Kraftsamling

Linds teori om kraftsamling har av författarna till doktrinen använts på ett omedvetet sätt just för att kraftsamling som begrepp är en historisk ”sanning” och väl använt begrepp redan innan Lind använde det i sin teori om manöverkrigföring. En av doktrinförfattarna⁸⁸ medger dock att Linds sätt att se på kraftsamling där kraftsamling ska ses som kraftsamling till förband mer än till plats på kartan är medvetet med i doktrinen som en bekräftelse på ”lokal överlägsenhet” som i sin tur är ett arv från AR 2.

5.4 Fjärde indikatorn - Styrkor och svagheter

5.4.1 Resultat

Linds begrepp ”Surface and gaps” och styrkor och svagheter förekommer i doktrinen vid sex tillfällen varav en gång mer implicit uttryckt. Jag har medvetet inte räknat med begreppet ”sårbarheter” som förekommer i diskussionen om tyngdpunkter och dess förmågor. Detta skulle kunna tolkas som svagheter, vilket det rimligen bör vara, men jag väljer här att titta på Linds begrepp som det ursprungligen avsågs.

Inledningsvis används både ordet ”luckor” och ”svagheter” i samma mening och i ett sammanhang där motståndarens beslutscykel ska rubbas.⁸⁹ Detta är ett direkt - formellt uttryck för Linds teori. Genom att använda originalet (luckor) och den vidare tolkningen (svagheter) är författarna här övertydliga. Att dessutom koppla detta till motståndarens beslutscykel gör att det enligt min mening rör sig om ett direkt nyttjande av Linds teori. Uttrycket används även på ett formellt sätt vilket ger den formella klassificeringen. Under rubriken ”effekttänkande” används styrkor och svagheter i diskussionen hur vi ska analysera egna respektive motståndarens styrkor och svagheter.⁹⁰ Detta klassificerar jag som indirekt – formellt då det i denna text mening är relaterat till analys utifrån egen och motståndarens krigföringsförmåga som helhet och inte i den mening som Lind talar om. Även om Lind avser styrkor och svaghet så använder han begreppet ”surface and gaps” av den anledningen att just ”ytor och luckor” representerar styrkor och svagheter hos motståndaren vid lägre förband. Det är inte den typen av styrkor och svagheter som omnämns i doktrintexten här.

Under rubriken ”Underrättelse och information” förekommer ”ytor och luckor” som ett mål att kunna identifiera med syfte att nå ett högt tempo på stridsfältet. Detta är ett direkt – formellt uttryck av Linds teori om ”surface and gaps”. Doktrinen skriver: ”Sådan information ger också möjlighet att identifiera ytor och luckor i motståndarens gruppering som medger ett ökat tempo på stridsfältet”.⁹¹ Precis i linje med vad Lind avser och uttryckt på ett formellt sätt.

⁸⁸ Författarens intervju med Övlt Bengt Tiberg 2010-01-07

⁸⁹ DMarkO, s. 36.

⁹⁰ Ibid, s. 55.

⁹¹ Ibid, s. 66.

Längre fram vid en diskussion om förmåga att föra in resurser på djupet av en motståndares gruppering förekommer följande text: ” Genom rörlighet kan vi utnyttja luckor och ytor för att föra in striden på djupet av motståndarens gruppering”.⁹² Detta är tydligt ett direkt – formellt sätt att använda Linds begrepp. Det är en direkt översättning och det används på ett formellt sätt för att uppnå ett specifikt syfte. Avslutningsvis förekommer begreppet åter igen vid diskussionen om anfall på ett direkt – formellt sätt i texten - ” På så sätt kan vi identifiera tomma ytor och luckor i hans gruppering”.⁹³ Förutom direkt översättning är det dessutom återgivet i precis den avsikt som Lind avser med begreppet, anfall på stor bredd för att hitta luckor i motståndarens gruppering.

Implicit förekommer innebörden begreppet i följande text – ”Förmåga att kunna upptäcka situationer som kan utnyttjas för egen del”.⁹⁴ Detta är uttryckt vid en diskussion där fysisk och mental manöver ska nyttjas för att utnyttja situationen och angripa motståndaren på våra villkor. Med andra ord - manöverkrigföring. Att upptäcka situationer tolkar jag vid en fysisk manöver som ytor och luckor eller styrkor och svagheter. Att finna motståndarens lucka eller svaghet för att kunna utnyttja situationen och nå en fördel relativt föregående situation i förhållande till motståndaren är just vad Lind menar. Detta klassificerar jag som ett indirekt – informellt uttryck av Linds teori om ytor och luckor.

5.4.2 Sammanfattning av resultat avseende – Styrkor och svagheter

Luckor och ytor eller styrkor och svagheter är ett begrepp som mer tydligt än tidigare begrepp används på ett direkt och formellt sätt. Av sex tillfällen är det nämnt direkt och formellt vid fyra tillfällen och indirekt men formellt vid ett respektive indirekt och informellt vid ett tillfälle. Begreppet är dessutom återgivet i sin ursprungsform ”luckor och ytor” vid de fyra direkta tillfällena och bara vid ett tillfälle som styrkor och svagheter. Detta tydliga sätt att direkt återge Linds teori är en följd av att DMarkO är en doktrin främst för den taktiska nivån, vilket även Linds bok indirekt utger sig att vara.⁹⁵ Att då begreppet ytor och luckor används oftare än styrkor och svagheter är därför inte konstigt. Det är en följd av det praktiska och handgripliga sätt att använda sig av fenomenet inom manöverteorin som kommer till uttryck i doktrinen. Den implicit angivna texten är som redan konstaterats en innebörd av Linds teori och blir därför indirekt och informell.

5.4.3 Medvetenhet om Styrkor och svagheter

Linds teori om styrkor och svagheter har av författarna till doktrinen använts på ett medvetet sätt då det som begrepp främst är kopplat till den fysiska manövern på stridsfältet. Det direkta och formella sätt som jag identifierat begreppet i doktrinen bekräftar det resultatet av intervjuerna. Att doktrinförfattarna i detalj kan bekräfta medvetenhet i varje enskilt fall av begreppet i doktrinen är inte möjligt efter så relativt lång tid sedan arbetet med doktrinen genomfördes. Författarna (de jag intervjuat) är dock eniga om att de medvetet använt sig av Linds teori i detta fall.

⁹² DMarkO, s. 71.

⁹³ Ibid, s. 77.

⁹⁴ Ibid, s. 51.

⁹⁵ Lind, s. 2.

5.5 Femte indikatorn – Operationskonst

5.5.1 Resultat

Operationskonsten är, enligt Lind, förmågan eller konsten att utnyttja de taktiska händelserna som inträffar för att slå direkt mot fiendens strategiska tyngdpunkt. Att som befälhavare besitta förmågan att kunna välja strid eller undvika strid utifrån övergripande syfte och plan är för Lind en förutsättning för att kunna bedriva manöverkrigföring. Även om operationskonst är ett begrepp vars ursprung inte går att hävda att det kommer från Lind så är det i sammanhanget med manöverkrigföring en del av Linds teori. I DMarkO förekommer operationskonst och text som implicit innebär operationskonst vid sex tillfällen.

Inledningsvis förekommer operationskonst direkt – formellt i texten – ”En viktig del i manövertänkandet är att man endast ska utkämpa de strider som bär mot målet” och – ”...kan vara klokast att undvika strid och undandra sig bekämpning”.⁹⁶ Detta är uttryck för operationskonst i Linds mening. ”Del i manövertänkandet” är i denna mening ”operationskonst” genom att välja och använda strid eller att undvika strid för att på bästa sätt nå målet. Direkt vad Lind uttrycker. Operationskonst behandlas i ett eget stycke med just rubriken ”Operationskonst”. I stycket finns texten: - ”Den hjälper också chefen att förstå vad som ska uppnås innan striden påbörjas så att onödiga konfrontationer kan undvikas.”⁹⁷ Detta är precis vad Lind uttrycker om operationskonst. Förståelse och medvetenheten att se högre syfte och det strategiska målet kommer i uttryck i följande text i doktrinen: - ”...att avgöra vad som påverkar det strategiska målets uppfyllelse”.⁹⁸ Detta stycke om operationskonst är i linje med vad Lind uttrycker som operationskonst men jag kategoriserar det ändå som indirekt – formellt. Indirekt med motiveringen att det är likt Lind men det går inte att se ett direkt användande av teorin i metodens strikta mening. Formellt då det är uttryckligen används formellt i ett eget stycke.

Operationskonst kommer därefter till uttryck indirekt – informellt i texten: - ”Den operativa nivån samordnar taktiskt genomförande så att erhållen effekt leder till att militärstrategiska mål uppnås.”⁹⁹ Denna text nämner inte ”operationskonst” men ”samordnar” kan tolkas i detta sammanhang som en form av operationskonst som ska leda till att de högre målen uppnås. Detta är ett indirekt och informellt uttryck av Linds teori. På samma sätt kommer Linds teori till uttryck på ett indirekt – informellt sätt genom följande text: - ”Den operativa avvägningen mellan skyddet av egen tyngdpunkt och att påverka motståndaren blir därför särskilt viktigt.”¹⁰⁰ Det operativa övervägandet som texten nämner tolkas som operationskonst i Linds mening därav den indirekta och informella bedömningen.

Ett direkt – informellt användande av Linds teori om operationskonst framkommer i texten: - ”Av avgörande betydelse är alltså att endast välja de strider som verkligen leder mot det egna och överordnade målet”.¹⁰¹ Texten uttrycker enligt min mening exakt det som Lind menar med operationskonst och därför bedömer jag denna text som direkt. Informell i den meningen att texten inte är huvudbudskapet i det sammanhang som den återges.

⁹⁶ DMarkO, s. 40.

⁹⁷ Ibid, s. 41.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid, s. 43.

¹⁰⁰ Ibid, s. 51.

¹⁰¹ Ibid, s 60.

Avslutningsvis bedömer jag texten: - ”Genomförandet av markoperationer är en dynamisk process som ger underlag för beslut om förändring av valda metoder. Ett intuitivt beslutsfattande vid val av metod förutsätter ett igenkännande av situationen,¹⁰² som ett indirekt – informellt användande av operationskonst. Texten antyder operationskonst i Linds mening utan att kunna klassas som ett direkt eller formellt uttryck för Linds teori.

5.5.2 Sammanfattning av resultat avseende – Operationskonst

Operationskonst kommer främst till uttryck på ett indirekt och informellt sätt i DMarkO. Jag har kunnat konstatera att det dock vid två tillfällen används på ett formellt sätt och att det går att kategorisera uttrycket på ett direkt sätt enligt metoden till Lind vid två tillfällen. Detta beror troligen på att Linds sätt att beskriva operationskonst inte är unik utan ett vedertaget uttryck för när var och varför styrkor skall genomföra slag eller operationer.

5.5.3 Medvetenhet om Operationskonst

Linds teori om operationskonst har av författarna till doktrinen använts på ett omedvetet sätt. En av doktrinförfattarna menar dock att operationskonst i det sätt det uttrycks och används i förhållande till manöverkrigföring är ett medvetet användande av just Linds teori.¹⁰³ Detta kan dock inte bekräftas av den andre doktrinförfattaren som jag intervjuat. Han menar istället att även om det förekom studier av militärteori och militärteoretiska seminarier under doktrinarbetet, där även Linds teorier ingick, kan inte operationskonst som begrepp i detta sammanhang som det har använts i doktrinen klassas som ett medvetet användande av Linds teori.¹⁰⁴ Dessa något motstridiga uppgifter om medvetet/omedvetet avseende operationskonst gör att jag inte med säkerhet kan kategorisera operationskonst som ett medvetet val. Därför kan jag bara se användandet av Lind som omedvetet.

¹⁰² DMarkO, s. 61.

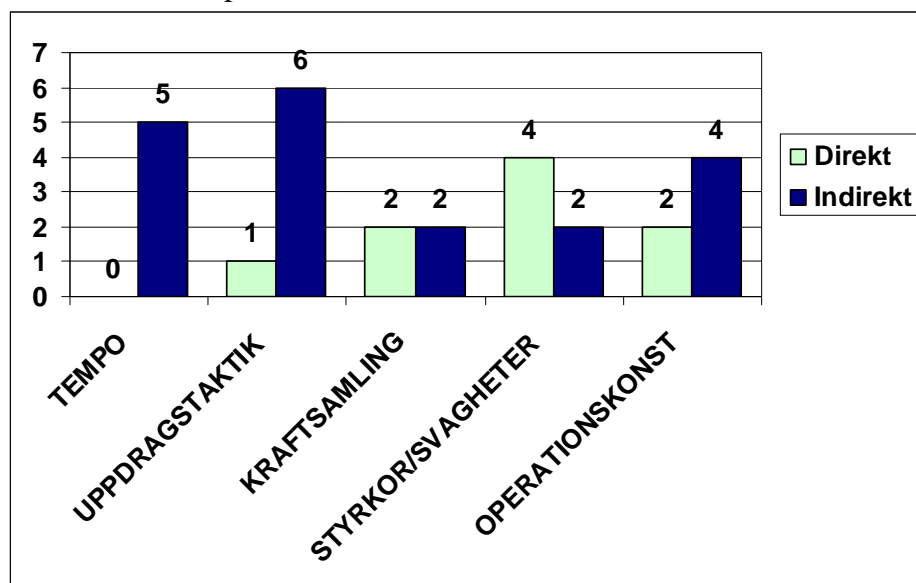
¹⁰³ Författarens intervju med Övlt Bengt Tiberg 2010-01-07

¹⁰⁴ Författarens intervju med Övlt Jaak Kallak 2010-01-08

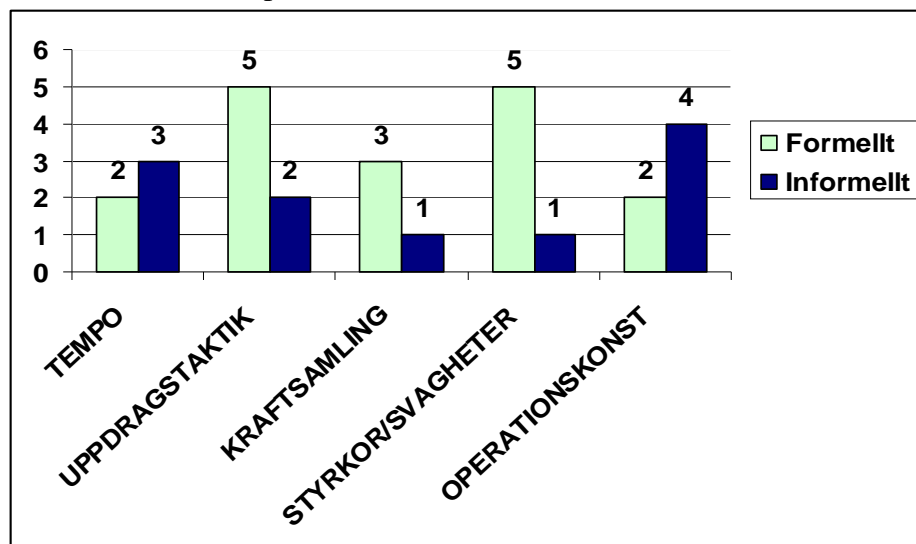
5.6 Sammanställning

Följande två diagram åskådliggör det kvantitativa resultatet vad gäller de två inledande dikotomierna utifrån de fem utvalda indikatorerna. D.v.s. hur ofta jag med hjälp av metoden har lyckats identifiera Linds teori i DMarkO utifrån de fem indikatorerna.

Direkt – Indirekt påverkan:

Formell – Informell påverkan:

6. Diskussion, slutsatser och avslutning

6.1 Diskussion och slutsatser

Jag har konstaterat genom min genomförda undersökning att Lind har haft en stor påverkan på vad som uttrycks i DMarkO. Av 28 tillfällen som jag spårat Linds teori har jag vid nio tillfällen konstaterat en direkt påverkan och vid 19 tillfällen en indirekt påverkan. Denna övervikt av indirekt påverkan kan vara ett resultat av att författarna till DMarkO skriver i sin inriktande ambition om hur teorin ska tillämpas och användas i den svenska försvarsmakten, inte om teorin som sådan. Teorin är alltså med i botten med vissa grundläggande idéer och uttryck men teorin i sig är inte ordagrant återgiven som text eller citat med hänvisning till Lind, d.v.s. inte alltid direkt i den meningen som min använda metod förespråkar. När det gäller det formella respektive informella sätt som teorin används så förekommer bägge sätten att använda teorin.

En rimlig förklaring till min undersöknings resultat torde vara att koppling till militärteorin i respektive del i doktrinsamlingen (Mark, Luft, Marin) är bortlyft som ett medvetet val och att militärteorin istället finns i *Militärteorins Grunder* från 2005 respektive i *Militärstrategisk Doktrin* från 2002. Detta framgår också i inledningen på t.ex. DMarkO att den kommer till sin fulla rätt endast om läsaren först studerat grundläggande militärteori.¹⁰⁵ Vidare anges att just dessa böcker är en del av den svenska doktrinen och att DMarkO därför ska ses i sitt sammanhang med dessa verk. Denna medvetna åtgärd att utelämna rena hänvisningar och förklaringar av militärteoretiska inslag är ur ett perspektiv ett underlättande inslag. Att krydda texten med hänvisningar kan göra att texten upplevs som ”hackig” och att den saknar ”flyt”. Det kan vara svårt att få ett sammanhang i en inriktande doktrin där texten innehåller hela tiden ska förklaras i någon form. Å andra sidan förekommer det vissa direkta hänvisningar till militärteori inom andra områden i DMarkO. Direkt hänvisning till Clausewitz förekommer t.ex. vid ett tillfälle.¹⁰⁶ Detta är i och för sig inte oväntat dels för att Clausewitz är en klassiker inom militärteorin, dels för att mycket av Clausewitz teorier anses som tidlösa.

Varför anges då inte fler militärteoretiska källor? Uppenbart är (inte minst genom min undersökning) att militärteori utgör en stor del av en doktrin och då bör det rimligen också framgå på något sätt. Förklaringen som jag angivit ovan, att militärteoretiska studier ska föregå studier av doktriner och att hela doktrinserien med *Militärteorins grunder* ska ses som en doktrin, är en rimlig förklaring. Detta förklarar dock inte inkonsekvensen på det sätt som militärteori behandlas. Min uppfattning är att denna inkonsekvens bör rättas till i kommande doktriner vilket ger mig följande slutsats:

- Militärteori utgör en viktig del i en doktrin och en del av dess trovärdighet. Militärteori i doktriner ska därför återges med tydlighet och spårbarhet.

Doktrinen bör således innehålla hänvisningar till *Militärteorins grunder*, där det är relevant. Jag tycker även att i de fall när ett påstående av inriktande karaktär inte kan spåras till *Militärteorins grunder* ska det finnas en hänvisning till annan relevant litteratur. Detta för att spårbarheten i doktrinen ska vara trovärdig och visa läsaren att doktrinförfattarna är medvetna om ursprunget och i vilket sammanhang texten hör till.

¹⁰⁵ DMarkO, s. 9.

¹⁰⁶ Ibid, s. 60.

Detta bekräftas av Hartikainen som påpekar att då den nuvarande svenska doktrinen är på en mycket hög abstraktionsnivå krävs det att den bryts ned och tydliggörs i reglementen och handböcker. Han menar vidare att det alltid måste finnas en spårbarhet genom hela hierarkin från den militärstrategiska doktrinen ner till handboken. Utan denna spårbarhet finns risken att det sker glidningar mellan dokumenten varvid det blir luckor i hierarkin.¹⁰⁷ Detta inlägg talar även för att den militärteoretiska spårbarheten riskerar att tappas eller glida mellan de olika delarna i doktrinen. En tydlig hänvisning i doktrinen skulle förhoppningsvis eliminera denna risk.

DMarkO har på ett korrekt sätt använt sig av Linds teorier om manöverkrigföring och det återges för det mesta på ett korrekt sätt utifrån Linds perspektiv. Det är dock påvisat genom min undersökning att inom några områden förekommer missuppfattningar eller otydligheter i den meningen att Linds teori inte uttrycks eller används på det sätt som Lind ursprungligen avsåg. Ett som jag tycker positivt exempel på detta är hur begreppet "kraftsamling" används i samband med uttrycket "lokal överlägsenhet". Doktrinen har utvecklat begreppet, till viss del motsäggande mot Lind som menar att det inte rör sig om kraftsamling till plats utan till ett förband, till ett mer användbart uttryck.

Ett annat exempel är sättet som doktrinen använder sig av "tempo". Doktrinen använder enligt min mening tempo slarvigt där man blandar "stridstempo", "tempo på stridsfältet" och tempo i den meningen som Lind avser. Vad menar doktrinen med "stridstempo" egentligen i de olika sammanhangen det förekommer? Är det fysisk rörelse eller en kombination av rörelse och att kunna hantera beslutscykeln snabbare än motståndaren? Oklarheter och utrymme för egna tolkningar är aldrig bra i en doktrin, oavsett om den är inriktande eller förklarande i sin ambition. Detta leder fram till min andra slutsats:

- Ett otydligt användande av militärteori i doktriner kan leda till missuppfattningar eller rent av felaktigheter som i sin tur kan leda till fel i tillämpningen. Om tolkningar, utveckling och ett annat sätt att se på teorin används i doktrinen än vad som militärteorin ursprungligen avser bör detta framgå.

När det gäller i vilken omfattning doktrinförfattarna medvetet använt sig av William S. Linds teori om manöverkrigföring specifikt kan jag konstatera att mitt resultat till viss mån är tvetydigt. Endast vid ett av de fem undersökta indikatorfallena är det bekräftat att Linds teori medvetet medtagits i doktrinen. Detta gäller betydelsen och utnyttjandet av ytor och luckor. Här är det i doktrinen en direkt användning av denna del i Linds teori om manöverkrigföring som alltså även medvetet tas med av doktrinförfattarna. Att endast en indikator av fem, varav ytterligare en tvetydigt, är ett medvetet val av Linds teori kan bero på det allmängiltiga i de olika delarna som tillsammans bildar Linds teori. Som nämnts tidigare är inte Linds teori om manöverkrigföring unik utan han har sammanställt det som varit känt sedan tidigare och vissa saker i teorin är också fenomen som kommer till uttryck i t.ex. de grundläggande principerna för krigföring. Kraftsamling är ett sådant uttryck som förutom att vara en grundläggande princip för krigföring i de flesta länder också är en "beprövad sanning" genom historien.

¹⁰⁷ Hartikainen Glenn, *Från projekt till process?: Försvarsmaktens doktrinutveckling i går, i dag, i morgon.* s. 43.

Det är därför svårt att belägga att vissa saker i våra doktriner härstammar från en viss militärteoretiker eller inte. Det viktiga torde dock vara att man som doktrinförfattare är medveten om olika uttrycks härkomst och vad de innebär i en kontext för våra svenska förhållanden och förutsättningar. Detta innebär följande slutsats:

- Militärteoretiska studier och medvetenhet om teoriers ursprung samt dess innebörd skall vara en del i processen vid framtagande av doktriner. Det finns anledning till att "kritiskt" granska arv och sanningar från tidigare doktriner.

Elisabeth Kier ger som tidigare nämnts en förklaring till varför doktriner utvecklas som de gör. I valet vad som ska tas med eller inte tas med i en doktrin menar Kier att vår kulturella bakgrund samt den interna maktbalansen är avgörande. Hon skriver bl.a.:

"All militaries do not share the same collection of ideas about armed force, and their beliefs shape how the organization integrates changes in its external environment with its doctrinal orientation."¹⁰⁸

Detta synsätt skulle kunna utgöra en förklaring till varför även en viss militärteori får genomslag i en militär doktrin och andra inte får det. Kiers forskning är främst avsedd för nationell nivå och nationella militärstrategiska vägval och doktriner men hennes teori, enligt mitt sätt att se det, går även att tillämpa i detta sammanhang. Jag finner att hennes hypotes är tankvärd och det förstärker min slutsats ovan att det finns anledning att kritiskt förhålla sig till arv och tidigare sanningar vid doktrinutveckling. Doktrinförfattarnas förförståelse, utbildning, militärteoretisk skolning och kulturella bakgrund påverkar innehållet tillsammans med en eventuell intern maktbalans, i detta fall mellan försvarsgrenar eller rent av mellan olika intresseområden inom samma försvarsgren. Det kan finnas anledning till vidare forskning inom detta område.

6.2 Återkoppling till syftet och svar på frågeställningarna

Uppsatsens syfte har varit att diskutera sambandet mellan William S. Linds militärteori avseende manöverkrigföring och utformningen av Doktrin för Markoperationer (DMarkO), sambandets påverkan samt vad denna påverkan beror på och vilka eventuella konsekvenser detta ger. Jag anser att uppsatsens syfte är tillgodosett och att min undersökning har påvisat att det finns ett samband och en stor påverkan på doktrinen. De slutsatser som jag presenterar ovan utgör den konsekvensbeskrivning som är en del i uppsatsens syfte. För att mer specifikt svara på uppsatsens frågeställningar:

- Vad är typiskt Lindskt i hans teori om manöverkrigföring och hur kan detta kategoriseras?

De olika delarna ingående i Linds teori är var för sig inte unika eller revolutionerande. Flera av delarna i teorin, bl.a. några av indikatorer som jag använt mig av i undersökningen, är konstaterade "sanningar" och taktiska grundprinciper för krigföring. Att kalla dessa enskilda delar för "typiskt Lindskt" vore kanske att gå för långt. Det intressanta är dessa sammantaget och på det sätt som Lind har paketerat och tagit ett helhetsgrepp på manöverkrigföringen. De fem identifierade indikatorerna tillsammans med delar i teorin som jag kortfattat nämnt tidigare (eldkraft, kombinerade vapen, reserver, motanfall och ledningssystem) utgör en "Lindsk kombination" som Lind identifierat som manöverkrigföring.

¹⁰⁸ Kier, Elisabeth, *Imagining War- French and British military doctrine between the wars*, s. 143.

- *I vilken utsträckning går det att påvisa en påverkan från Lind i DMarkO och i så fall vad är denna påverkan en följd av?*

Jag har genom min undersökning, utgående från min valda metod, konstaterat att en stor del av Linds teori finns återgiven i doktrinen. Exakt i vilken omfattning och var i doktrinen det sker framgår av ovanstående redogörelse i kapitel 5. Denna konstaterade påverkan är en följd av att Lind har haft en stor inverkan på FHS¹⁰⁹ och på synen på manöverkrigföring generellt inom FM. Att Linds teorier varit en del i utbildningen vid FHS sedan 1998 påverkar givetvis de som är delaktiga i doktrinen tillkomst. FHS har även varit delaktiga vid framtagandet av DMarkO som referensgrupp och vid militärteoretiska seminarier.¹¹⁰ Genom att William S. Linds bok användes tillsammans med vårt historiska arv och militära traditioner om begrepp och fenomen inom manöverkrigföringsteorin, är det inte svårt för mig att konstatera vad påverkan på DMarkO är en följd av.

6.3 Sammanfattning av resultatet

Militärteoretiska influenser och dess påverkan är en viktig del i doktriners utveckling. Denna uppsats har, genom att använda en metod för att spåra och klassificera militärteoretiska influenser genom tre dikotomier, studerat i vilken utsträckning William S. Linds teori om manöverkrigföring har påverkat svensk doktrin för markoperationer. Undersökningen har visat att Linds teori har en stor inverkan på innehållet i DMarkO. Detta genom ett direkt påvisat användande av teorin samt genom indirekt påverkan. Det är dock svårt att i efterhand rekonstruera och belägga att doktrinförfattarna har specifikt medvetet använt sig av Linds teorier om manöverkrigföring då delarna ingående i hans teori till del är beprövade sanningar och uttryck som använts var för sig eller tillsammans av andra militärteoretiker, historiker och försvarsmakter genom historien. Kraftsamling är ett exempel på en sådan beprövad erfarenhet som ingår i Linds teori men som också är en taktiskt känd ”erfarenhet” genom otaliga slag och krig. Trots detta medger författarna ett medvetet användande av Linds teorier vid minst ett tillfälle.

Vid en jämförelse med Widéns undersökning, med konstaterandet att författarna till den brittiska marindoktrinen tenderar att citera militärteoretikerns legend mer än teoretikerns tankar och att citat anges felaktigt,¹¹¹ har min undersökning av DMarkO visat att det inte föreligger motsvarande brister. Detta fråntar inte mitt konstaterande att min undersökning bekräftar Widéns upptäckt att användandet av militärteori i doktriner kräver tydlighet och noggrannhet för att inte misstolkas. Då denna uppsats är teorigenererande i sin ambition är resultatet en del mot att kunna formulera en teori om militärteorins påverkan på doktriner. Denna uppsats bildar tillsammans med Widéns tidigare resultat en bra grund för att fortsätta konstruera en sådan teori.

¹⁰⁹ Författarens samtal med Övlt Arne Baudin, FHS 2010-01-14

¹¹⁰ Enligt Övlt Arne Baudin deltog utöver Baudin; Anders Cedergren, Ove Tirud, Michael Claesson och Ove Pappila.

¹¹¹ Widén, Jerker, “Julian Corbett and the Current British Maritime Doctrine”, s. 170, 172.

6.4 Vidare forskning

Denna uppsats har undersökt vad en doktrin innehåller, inte hur en doktrin tas fram. Det skulle i detta sammanhang vara intressant att fortsätta undersöka innehållet i doktriner mer än själva doktrinprocessen som sådan. Vad påverkar valet av innehåll och till att någonting tas med i en doktrin? Varför används just den specifika militärteorin och varför inte någon annan teori? Utgående från Elisabeth Kiers teori om doktrinutveckling skulle dessutom en undersökning mot våra egna doktriner vara intressant. Stämmer Kiers hypotes? Är det den interna maktbalansen och den kulturella bakgrunden som påverkar innehållet i doktriner?

En liknande undersökning som jag har genomfört inom markarenan skulle vara intressant att göra inom den svenska marina arenan liksom inom luftarenan. Hur är en specifik militärteoretiker representerad inom dessa arenor och vilka influenser och militärteoretisk påverkan kan spåras till dessa doktriner? Detta skulle kunna utgöra en fortsättning på ett försök att skapa en teori avseende militärteoretisk påverkan och influenser på militära doktriner.

Litteratur- och källförteckning

Litteratur

Antal John F. "Thoughts About Maneuvre Warfare" i *Maneuver Warfare – An Anthology*, (red Hooker, Richard D. Presidio Press 1993)

Churchill Winston S., *The World Crisis -1915*, vol. 2 (Thornton Butterworth Limited, London 1923)

Claesson, Michael, "Freie Operationen – ett tillskott till utvecklingen av manövertänkandet?", i *Essäer kring teori och praktisk tillämpning*, (red Claesson, Ericson, Mattsson, Försvarshögskolan, Stockholm 2001)

van Creveld, Martin, *The Transformation of War* (Free Press, New York 1991)

van Creveld, Martin, *Air Power and Maneuver Warfare* (Air University Press, Alabama 1994)

Ericson, Lars, "Manövertänkande i Sverige före 1940" i *Essäer kring teori och praktisk tillämpning* (red Claesson, Ericson, Mattsson, Försvarshögskolan, Stockholm 2001)

Ericson Wolke, Lars *Krigets idéer* (Medströms Bokförlag, Stockholm 2007)

Esaiasson/Gilljam/Oscarsson/Wängnerud, *Metodpraktikan* (Norstedt Juridik, Stockholm 2007)

Frieser, Karl-Heinz, *The Blitzkrieg Legend –The 1940 Campaign in the West* (Naval Institute Press, Annapolis 2005)

Gray, Colin S. *Another Bloody Century* ((Phoenix, London 2005)

Gudmundsson, Bruce, *Stormtroop Tactics –Innovation in the German Army, 1914-1918* (Praeger Publishers, London 1989)

Hartman, J, *Grundad Teori – Teorigenerering på empirisk grund* (Studentlitteratur, Lund 2001)

Kier, Elizabeth, *Imagining War- French and British military doctrine between the wars* (Princeton University Press, New Jersey 1997)

Leonhard Robert, *The Art of Maneuver* (Presidio Press Ca, USA 1991)

Leonhard Robert, *The Principles of War for the Information Age* (Presidio Press, Ca, USA, 1998)

Liddell Hart, B.H. *Strategy* (Second Revised Edition, Meridian Books, New York 1991)

Lind, William S. *Maneuver Warfare Handbook* (Westview Press Inc. Boulder USA 1985)

Lind, William S. *Maneuver Warfare Handbook*, Förkortad och kommenterad svensk översättning *Handbok i manöverkrigföring*, Rekkedal, Nils Marius och Baudin, Arne (red), (Försvarshögskolan, Stockholm 2006)

Lind, William S. "The Theory and Practice of Maneuver Warfare" I *Maneuver Warfare – An Anthology*, (red Hooker, Richard D. Presidio Press 1993)

Posen, Barry P. *The Sources of Military Doctrine –France, Britain and Germany Between the World Wars*, (Cornell University Press, New York 1984)

Smith, Rupert, *The Utility of Force. The Art of War in the Modern World* (Penguin Books 2006)

Sun Zi, *Sun Zis Krigskonst*, red. Kee Beng, Ooi och Pettersson, Bengt (Försvarshögskolan OpI, Stockholm 1997)

Swain, Richard M. *Lucky War* (U.S Army Command and General Staff Collage Press, Ft. Leavenworth 1995)

Waddell, Ricky L. "Maneuver warfare and Low-intensity Conflict" i *Maneuver Warfare – An Anthology*, (red Hooker, Richard D. Presidio Press 1993)

Widén, Jerker & Ångström, Jan, *Militärteorins Grunder*, (FM, Stockholm 2005)

Skriftliga källor

Ahlgren, Patrik "Militärstrategi – reflexioner över manövertänkandets principer", *Kungliga Krigsvetenskapsakademiens handlingar och tidskrift*, (1 Häftet 2006)

Försvarsmakten, *Militärstrategisk Doktrin* (M 7740-774002, Stockholm 2002)

Försvarsmakten, *Doktrin för Markoperationer* (M 7740-774004, Stockholm 2005)

Försvarsmakten, *Arméreglemente 2 (AR 2)* (Stockholm 1995)

Hartikainen, Glenn, *Från projekt till process?: Försvarsmaktens doktrinutveckling i går, i dag, i morgon*. (Stockholm, Försvarshögskolan, 2008, C-uppsats 1442/7:1)

Pallin, Krister och Anderson, Markus, "Försvarsmaktens insatsmetod – manövertänkande?" *Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och tidskrift*, (2 Häftet 2001)

Passchier, Jean: *Implementation of manoeuvre warfare in the Swedish army* (Stockholm: Operativa institutionen, Försvarshögskolan, 2001. C-uppsats 19 100:1022).

U.S. Marine Corps, *Marine Corps Doctrinal Publication 1*, MCDP 1 (Washington D.C. U.S PCN 142 0000600, 1997)

U.S Department of Defense *Dictionary of Military and Associated Terms*, Joint Pub 1-02, (U.S. 2001)

Widén, Jerker, "Julian Corbett and the Current British Maritime Doctrine" i *Comparative Strategy* April 2009.

Muntliga källor

Doktrinföreläsning av Övlt Jonas Lind vid FHS 2009-05-18.

Intervju med Övlt Bengt Tiberg LedS/LedR 2010-01-07

Intervju med Övlt Jaak Kallak FHS 2010-01-08

Samtal med Övlt Arne Baudin FHS 2010-01-14

Internet

<http://www.ne.se>, sökord: manöver (2009-11-11)

Bilaga 1

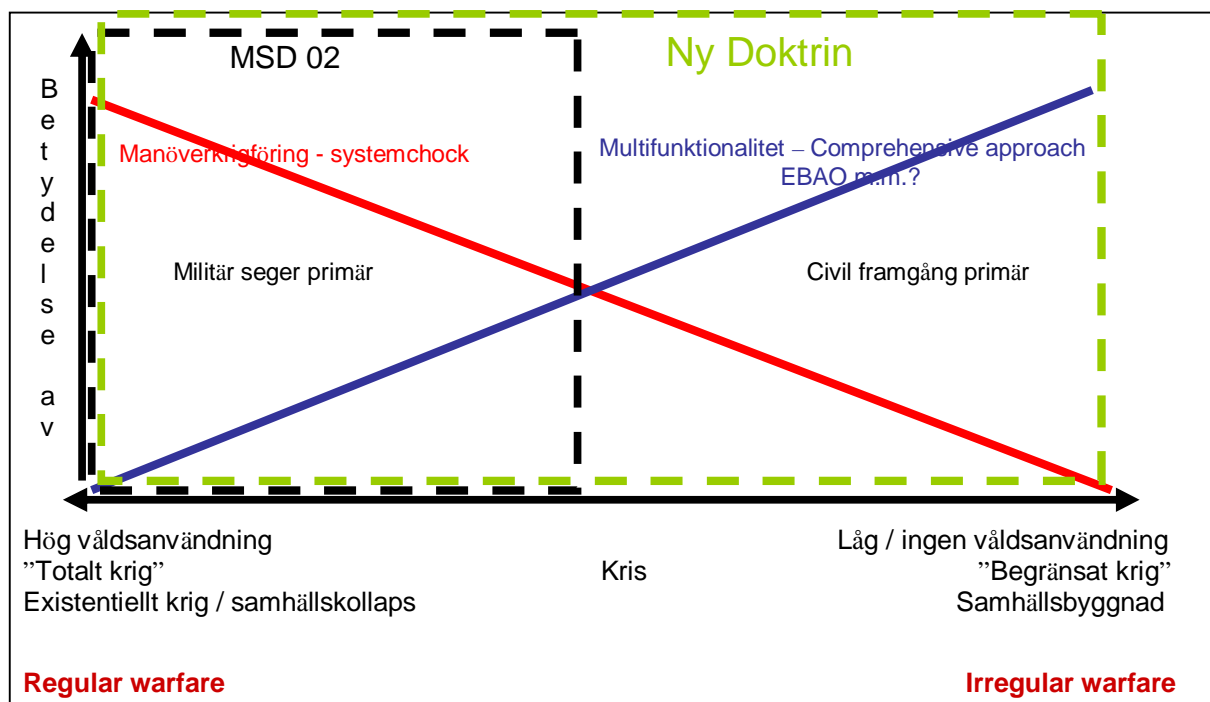
Intervjufrågor

1. Kan du beskriva hur det går till att ta fram en doktrin -generellt?
2. Hur mycket eller lite använde ni från tidigare doktriner/reglementen när DMarkO skrevs?
3. Hur granskade ni dessa texter bakåt till "källan"?
4. Hur anser du att olika militärteoretiker påverkar innehållet i doktrinen?
5. "Beprövad erfarenhet" - hur används det? Försöker man belägga sådan erfarenhet "i efterhand" med att hitta stöd i litteraturen?
6. *Tempo* förekommer ofta i DMarkO, både som tempo i rörelsen men framförallt som tempo att komma innanför motståndarens beslutscykel. På sida 51 nämns tempo i en punktsats – "Förmåga till ett högre tempo än motståndaren". Denna skrivning kategoriserar jag som **Indirekt – Formellt** uttryck för hur Lind uttrycker det (Lind uttrycker - "...being faster than the enemy"). Hur och varför kom den texten med?
7. *Uppdragstaktik* nämns även det ofta i doktrinen På sida 61 under rubriken "Tempo och manöverkrigföring" nämns uppdragstaktiken som en av tre ömsesidigt beroende komponenter som bär upp manöverkrigföringen. Detta liknar mycket Linds teori där uppdragstaktiken är ett av tre mentala filter eller referenspunkter som manöverkrigföringen ska gå igenom. Skillnaden är dock att de andra två komponenterna är olika i DMarkO och vad Lind uttrycker. DMarkO menar att de andra två är *initiativet* och *interaktionen mellan direkt och indirekt metod*. Linds resterande två filter är *kraftsamling* och *styrkor och svagheter*. Detta är dock enligt min mening ett exempel där Linds idéer och synpunkter **Direkt och Formellt** framgår i DMarkO. Hur och varför kom det med i doktrinen?
8. *Kraftsamling* är ett uttryck som i DMarkO ofta skrivs i anslutning till lokal överlägsenhet och denna koppling är till viss del en utveckling av Linds teori om kraftsamling som ska ses som kraftsamling till ett förband där ett avgörande söks. I DMarkO på sida 36-38 nämns kraftsamling på flera ställen inom ramen för att just nå ett militärt avgörande. Detta är starkt kopplat till att nå lokal överlägsenhet och beskrivs som – "Kraftsamling innebär att resurser samlas för att åstadkomma önskad effekt. Dessa resurser kan vara förband och effekt av olika bekämpningssystem som samlas till område, tid eller typ av mål." Det är en form av kraftsamling som till huvuddel överrensstämmer med Linds teori och därför klassificeras detta som ett **Direkt – Formellt** uttryck av Linds teori. Hur kom kraftsamling med i doktrinen och är kopplingen till Lind medveten?
9. *Ytor och luckor (surface and gaps) eller styrkor och svagheter* är i doktrinen på flera ställen (bl.a. på sida 66, 71 och 77) angivet **Direkt och Formellt** utifrån Linds teori. Linds ursprungsuttryck "surface and gaps" används oftare än dess innebörd – "styrkor och svagheter" i en direkt översättning som "ytor och luckor". Hur kommer det sig?

10. *Operationskonsten* är en förutsättning för att bedriva manöverkrigföring enligt Lind. Han menar att operationskonsten är förmågan eller konsten att utnyttja de taktiska händelserna som inträffar för att slå direkt mot fiendens strategiska tyngdpunkt. Inledningsvis förekommer operationskonst **Direkt – Formellt** på sida 40. Jag anser att texten –”En viktig del i manövertänkandet är att man endast ska utkämpa de strider som bär mot målet” och –”...kan vara klokast att undvika strid och undandra sig bekämpning” är uttryck för operationskonst i Linds mening. Hur har ni resonerat kring operationskonst och är det någon koppling till just Lind i erat sätt att ta med operationskonsten i doktrinen?
11. Varför är inte olika militärteoretiker tydligare angivna eller citerade i doktrinen?

Bilaga 2

Bild av kommande militärstrategisk doktrins omfattningsområde¹¹²

¹¹² Från Doktrinföreläsning av Övlt J. Lind vid FHS 2009-05-18.